

حکمتیار

Ketabton.com

فهرست

۱	سریزه
۵	لمونچ
۱۰	نیت او هدف
۱۳	قبله
۱۷	د لمانچه حرکات
۱۹	قیام
۲۲	تسبیح
۲۴	تعوذ
۲۶	فاتحه
۳۹	د الله جل جلاله د اسماؤو لنده پیشندنه
۴۲	قرائت
۴۴	رکوع
۴۹	سجده
۵۳	قعده
۵۸	د عرفات دعا
۶۰	د طایف دعا
۶۲	سلام

۷۳	لمونځ د بېگنو سرچينه
۷۹	لمونځ د مضطرب زره درمل
۷۵	په جګروکي د بري عامل
۷۸	د اسلامي حکومت لوړۍ دنده
۸۱	د ناصالح خلف نښه
۸۳	لمونځ د کچه خویونو مانع
۸۷	د مسجد سمسوروونکي
۹۱	د مسجد آداب
۹۸	د لمانځه او جماعت تارک
۱۰۰	قنوت

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه

لمونځ تریولو مهم او ستر عبادت دی، په اسلام کي تربل هر عبادت نه پر لمانځه زیات تأکید شوي، هومره تأکید چي پرپنسودل ئې له اسلام نه د وتلو نښه او په ادا کولو کي ئې کسالت د نفاق علامت گنل شوي، ګواکي دا لمونځ دی چې مسلمان له کافر نه او مؤمن له منافق نه بېلوی. د لمانځه په اهمیت هلتنه پوهېدی شو چې په قرآن کي د هغه په هکله په جدي او مکرر تأکید او پخپله د لمانځه د حرکاتو او الفاظو په معنۍ او مقصد پوه شو.

متأسفانه له اسلام نه د لپري والي او د اسلامي عباداتو له روح او مقصد نه د بې خبری په وجه، نن نه یوازي په عوامو کي، بلکي په اسلام د پوهېي مدعیانو کي هم لمونځ په یوه شکلي او تشریفاتي حرکت يا دود او عادت بدل شوي.

بنایي تاسو فکر و کړئ چې که د لمانځه حرکات او الفاظ مو

د فقهی احکامو مطابق وي نو حتماً به مو لمونخ مکمل او د الله په نزد مقبول وي. خو کېدى شي حقیقت داسي نه وي. زه بلنه درکوم چي لومری دا رساله ولوئ، بیا د خپل لمانځه په هکله قضاوت وکړئ چي ستاسو لمونخ، عبادت دی که عادت؟ او خومره بايد د خپلو لمونخونو د قبلېدو طمع ولرئ؟

په حقیقت کي لمونخ، الله ته د وړاندي کېدو لپاره، له خاص احساس او شعور نه راولار شوي ځانګړي ارادي حرکات او اقوال دي چي که د لمانځه له پیل نه ترپایه مراعات نشي لمونخ ناقص دی.

پدې لنډي رسالې کي به د لمانځه په اړه په لاندي مسائلو
بحث کوو:

د لمانځه نیت او هدف ئې.

قبله او مقصد ئې.

د لمانځه حرکات او محرکات ئې.

الفاظ او معنا ئې.

روحیه او مربوط شعور ئې.

د لمانځه اغښې.

خدایه! زمونږ هغه لمونخونه د خپل وسیع کرم او لطف له مخي قبول کړي چي نه ئې د حرکاتو په مفهوم او مقصد پوهېدو

او نه ئې د الفاظو په معنا، هم ئې له روح نه غافل وو او هم له غونبتنو، له پلارنيکه نه په میراث پاتې د یوه دود، دستور او یا یوه تکراری عادت په خپر مو ترسره کړي، حرکات او الفاظ مو د فقهی احکامو مطابق، خو له روح، معنی او شعور نه خالي.

الهي! مونږ ته د هغه لمانځه توفيق او خوند راپه برخه کړي چې د مؤمن مراجع دي، د معنوی ارتقا په لورئې د روح د الوتني مهال، له محبوب معبدو سره وصال، د جهاد په سنگرونو کې وسله او ډال، په ستونزو او کړاوونو کې د مستعان خدای جل شأنه د مرستي ترلاسه کولو ذريعه، پړېشانه زړونو لپاره ډاه، د بیچاره وو چاره، د لار ورکو لارښود، له منکر نه د مخنيوي وسیله، د دعاګانو د اجابت واسطه او د بنده له بندګي نه د کاملې آزادۍ د قیامونو مقدمه ده.

په ربنتیا، چا چې د الله له بنې پېژندو وروسته په واقعي معنا او شعوري توګه خدای جل شأنه ته مخ کړي وي، ده ته د تسلیمي په مفهوم ئې لاسونه او چت کړي وي، په ژبه او په خپل هر حرکت سره ئې د ده په عظمت او لوبيي اعتراف کړي وي، هغه ته لاس په نامه درېدلې وي او له الله جل شأنه سره ئې پدې خبرې مسلسل او مکرر تعهد کړي وي چې له تا نه پرته د بل چا عبادت نه کوم، له تا نه پرته بل چا ته د احتیاج لاس نه اوږدوم. او له زړه نه ئې په شعوري توګه خدای جل جلاله ته انحنا کړي وي او د هغه په وړاندې ئې د انقياد تندي پر څمکه اينسي وي، خنګه ممکن ده

چې د اسي انسان به له خدايې پرته بل ته سرتیټ کړي، خنګه به د بل بندګي وکړي او خنګه به د شیطان په پله پل کېږدي او په ناروا لارو به د تلو اراده وکړي؟!

د لمانځه په معنا، تاثیر او د انسان او د ده د تولني په جورولو کي د هغه په اغېز د نښه پوهېدو لپاره دا رساله ليکل شوي. هيله مي دا ده چې هرڅوک د دي رسالي له لوستلو نه وروسته لمونځ کوي ما له خپلو دعاګانو هېر نکړي.

اللَّهُمَّ لَا تجعَلْنَا مِنَ الْمُصْلِينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

الهي! له هغو لمونځ کوونکو خخه مو ومه گرځوي چې له خپل لمانځه نه غافل وي.

لمونخ

د الصلوٽه بنه او دقیقه لغوي معنی لمونخ ده چي له لمانحنی او تجليل نه اخيستل شوي، يعني لمونخ په حقیقت کي د خدای جل شأنه په جلال او عظمت اعتراف کول دي. د لمانحه په الفاظو او حرکاتو سره د لوی خدای لمانحنه او تعظیم ترسره کېږي.

خیني د الصلوٽه ریښه صلة گني چي پدي توګه لمونخ د الله او بنده ترمنځ د پیوستون او د اړیکو تینګولو معنا ورکوي. په حقیقت کي لمونخ هم د انسان رابطه له الله جل شأنه سره په مکرر او پرله پسي ډول تینګوی او هم انسانان په خپلو منځونو کي يو بل ته نږدي کوي او د دوى بېلې بېلې قبلې يو کوي.

ستاسو لمونخ، يو مقدس روحاني ملکوتی سفر او د الله په لوري د روح الوتنه ده. ته غواړي له الله تعالى سره خپلي اړیکي تجدید کړي، د هغه په وړاندي ودرېږي او له هغه سره مخامنځ

تكلم وکړي، د همدي لپاره باید ستا هرڅه پاك او ستره وي، دا مقدس سفر له تا نه د عقیدې پاكوالۍ، د وجود پاكې، د ودرې دو د ئای پاكوالۍ او د جامو پاكې غواړي.

باید دې ته متوجه وي چې که الله جل شأنه ستا لمونځ، له معمولي ظاهري نجاست او ناپاكې سره نه قبلوي، نو په هغه صورت کې به خنګه ستا لمونځ قبول کړي چې:

ستا عقیده د شرك په رجس او پليدي ناپاكه او ستا افکار او عزایم د شیطان له ناولو وسوسو ډک وي.

ستا د وجود سلول له حرامو جوړ شوي وي، ستا مطعم حرام، ستا ملبس حرام، ستا د معیشت د تامين لاري چاري حرامي، ستا کار کسب، راکړه ورکړه بیع او شراء حرامه. د تن جامي دي حرامي او له حرامو لارو ترلاسه شوي، د خیانت، رشوت، غلا، د بل په حق د تېري له لاري.

ستا مصلى او هغه Ҳمکه چې ته ورباندي ودرېږي او الله جل جلاله ته ورباندي سجده کوي، په ظاهر کې پاكه، خو په باطن کې له حرامو لارو ترلاسه شوي.

ما ته ووايې! له دې ناپاكې او نجاست سره سره به، پاك رب چې یوازي د پاك بنده پاك عبادت قبلوي، ستا داسي لمونځ خنګه قبول کړي؟

پیغمبر عليه السلام فرمایي: د هغه چا دعا به الله جل شأنه

خنگه قبوله کري چي که خه هم له لپري ئاي، له او بده مزل نه وروسته کعبي ته رسپدلی، د او بده سفر آثار ئې په خيرنو جامو او په دورو لرلو وينستانو کي خرگند دي، د حجرالاسود مخي ته ولاردي، د دعا لاسونه ئې او چت کري، خو مطعم (خواره) ئې حرام دي او ملبس (جامې) ئې حرامي دي !!

عن ابي هريرة (رضي الله عنه) عن النبي صلى الله عليه وسلم قال في الرجل يطيل السفر اشعت اغبريمد يديه الى السماء يارب يارب، ومطعمه حرام وملبسه حرام
وغذي بالحرام فانى يستجاب له.
زما لمونج کوونکيه وروره!

ته د لمانحه لپاره او دس کوي، ستا او دس يوه ظاهري بنه لري چي د مخ، لاس، پنسو پرېمنځل او د سر مسح کول دي خو د دي ظاهري حرکت ترشا ژور معنوی مفاهيم مضمر دي. د دي حرکت معنا او تقاضا دا ده چي له هر هغه ناولي او حرام کار نه چي په لاس تر سره کېږي، لاسونه پرېمنځم، خپل لاس تل پاك ساتم، له داسي عمل نه چي الله ته مي مختورن کري ڏډه کوم، غواړم مخ مي تل سپين وي، په طمعي او سوال سره خپل وقار او عزت نه ختموم.

خو له مي پاكه ساتم، نه حرام خوراک پري کوم او نه حرامه وينا، له هري ناپاکي خبري، دروغ، دوكې، غيبت، نمامت او شيطانت نه ئې خوندي ساتم.

له سرنه می ټول غلط افکار، ناجایز عزایم، ناروا شیطانی منصوبې، د مسلمان لپاره دسيسي، له باطل سره علاقه او له مفسدینو سره تعلق، لېري غورخوم، په خپل سر پاک لاس را کاردم او هر راز پليدي تري پاکوم.

پښې می مينځم، په پښو می د حرام کار په لوري له تګ نه چده کوم، دا پښې به ما فقط د الله په لوري او د حق په پاکيزه لار بیا یې او هیڅکله به د پليد شیطان په ناولي پل، پل کښېنردم.

ستا د لاس، مخ او پښو پرمخلو او د سر مسح کولو به خه اهمیت وي که همدا جوارح دي ټول په حرامو کړو ورو کېي مصروف او سلول سلول دي له حرامو ډک او شپه ورخ د پليد شیطان په خدمت کېي وي.

هغه ژبه چې له اودس او لمانځه نه مخکي او وروسته په حرامه وينا خو چېږي، هغه لاسونه چې په ناولو کارونو اخته وي، هغه گوتي چې ناروا ليکني کوي، د باطل په خدمت کېي او د ظالم ظلم توجيه کوي او د مفسد تکريم او ستانيه کوي، خنګه ومنم چې دا خو له، دا گوتي او دا لاسونه پرمخل شوي؟! پداسي پرمخلو سره خو انسان کولی شي له اسرارو نه بې خبره انسان دوکه کړي خو عليم، خبیر او په اسرارو پوه خدای به خنګه دوکه کړي؟!

نیت او هدف

ته به گمان کوي چي بسايي د لمانخه نيت يوازي همدا خو الفاظ دي چي په ژبه ئې تكراروي: د دي وخت دومره رکعته لمونئ کوم... پدي امام پسى مي اقتدا وکره، مخ مي د قبلې په لوري كر...)

خو كېدى شي په خولي د همدى الفاظو له تكرار سره سره، تا اصلاً د لمانخه نيت نه وي كپى، دا ئىكە چي نيت د زره كار دى نه د ژبي.

ستا نيت په هغه صورت کي صحيح دي چي د زره له کومي دي ويلى وي چي: د الله جل جلاله په وراندي ودرېبم، د ده د رضا د حصول لپاره، له ده سره د راز او نياز په خاطر، د ده د لمانخني او له ده سره د خپل پيوستون تىينگولو لپاره د ده له امر سره سم

لمونج کوم. هغه زما رب دی، زما د هرخه واکمن دی، د هستی هرخه د ده په اختیار کی دی، د مرگ، ژوند فیصله هغه کوی، همدی دی چې رزق او روزی راکوی، زما د عزت او ذلت پرپکره هغه کوی، زه په هرخه کی هغه ته اړیم، زما سترګی د ده په اراده لار راته بنېي، زما زره، دماغ، اعصاب او حواس د ده په امر کار کوی. زما خوب ویښه د ده په امر ده، زما مشکلات هغه راته آسانوي، له کړاوونو د وتلو لاري هغه راته پرانیزی، پدې عالم کی یوازي هغه خه کېدی شي چې دی ئې وغوارې او خه چې دی ئې کېدل وغوارې که خه هم تول عالم د هغه د مخنيوی لپاره ملاوټري هرومو به ترسره کېږي، او خه چې دی ئې ونه غوارې نشي کېدی، که خه هم د کائنا تو تول څواکونه د هغه د تحقق هڅه وکړي.

چې کله ته په همدې نیت او له همدې شعور سره په لمانځه ودرېدلې يې، نو تا واقعاً لمانځه نیت کړي.

ستا لمونج، په همدې نیت او د هغه ترشا له همدې ايماني شعور سره، د الله اکبر په ستر شعار پیل کېږي، ستا د نیت خلاصه او ستا د هغه خاص شعور او انګړنې حاصل په همدې شعار کې را خرګند شوی:

الله جل جلاله تر تپولو ستر دی.

تر هغه هم چې زه ئې فکر کوم.

او زه چي همدا اوس اوس په خپل لمانځه سره خه کوم د الله
د عظمت او لوبيي په وړاندي ډېر ډېر وړوکۍ حرکت دي، هغه
تردي ډېر ډېر ستردي.

که تا په ربنتيا او د زړه له کومي او په شعوري توګه دا
شعار ورکړي وي، نو په خدای قسم چي له الله نه پرته به هیڅکله
د هیچا لوبيي په تا کي وېره او حیرانتيا راو لاره نکړي، د دنيا هر
ستر خواک به د الله جل جلاله د لوبيي په مقابل کي تا ته وړوکۍ او
ضعيف مخلوق برینسي.

قبله

ته د دنيا د تولو مسلمانانو سره يوئاي هره ورئ خو خو خله،
د يوه خاص خاي په لوري مخ کوي او لمونخ ترسره کوي چي هغه
ستا او د دوى گده يوازنې قبله (مخ لوري) دی.

هغه د خدائى کور (بيت الله) دی، يعني ته له خپلو نورو
مسلمانو ورونو سره يوئاي په وار وار د خدائى جل جلاله د کور
په لوري مخه کوي او پدي سره عملاً دا عزم اعلانوي چي له الله
جل جلاله نه پرتە د بل چا کورتە نه مخه کوم، نه پناه وړم او نه ئې
دره تکوم.

ته پېر خلک داسي گوري چي قبله ئې د الله جل جلاله کور نه،
بلکي د دنيا د واکمنانو قصرونې وي، مخه ئې همدي قصرونو ته،
طمع ئې له همدي قصرونو نه، وېره ئې له همدي قصرونو نه،

طواف ئې د همدي قصرونو، د دي قصرونو د خاوندانو احترام ئې په زره کي او د دوى لوبي او عظمت ئې په د ماغ مسلط.

آه، خومره ډپر خلک داسي گورم چي په ظاهرکي ئې مخه د خدای د کور په لوري وي خو په حقیقت کي د دوى د زړونو قبلې نوري وي، په هماګه وخت کي چي د بیت الله په لوري ئې مخه وي، زره ئې نورو قبلو ته متوجه وي.

هغه خوک چي په شپه ورڅ کي پنځه حله په واقعي معنى او له دي شعور سره قبلې ته مخه کوي چي زه د Ҳمکي او آسمانونو او تول عالم د رب د کور لوري ته مخه کوم او د هغه دروازه تکوم، آيا ممکنه ده بلې درې ته ودرېږي او د بل کور طواف وکړي؟

د کور یووالى د هغه کور او سېدونکي سره متحد کوي او په دوى کي د یووالى احساس را ولاړوي، د یوې کورنۍ غړي پدې خاطر یوه کورنۍ او یو موټۍ وي چي کور ئې ګله دی، د یوه تبر خلک د کور د بېلوالي په وجهه ورو ورو هومره سره لېري شي لکه پردي.

له نورو سره یوځای د الله د کور په لوري مخه کول او د یوه معبد د رې ته د ودرې دو معنى دا ده چي ستا د قبلې ورور، ستا ورور او ستا د لوبي دینې کورنۍ غړي دی.

ډپر خلک داسي چي د قبلې د سم او دقیق استقامات معلومولو لپاره بنه غور او احتیاط کوي، حتی قطب نما په جیب

کي ګرځوي، خو که د دوى د زړه کيفيت معلوم کړي پوه به شي
چي د دوى د زړونو قبلې خومره کړي دي او خومره له اصلې قبلې
په معنوی لحاظ کاربه ودرېږي.

ډېر د تقوی مدعیان بیا داسي دي چي بل کس په خو سانتي
متره، د ده له تخمينې قبلې نه یوې بلی خوا ته په ودرېدو
تکفiroyi، پداسي حال کي چي د قبلې مالک خدای، هغه چاته
چي نیټ ئې سم وي او د قبلې په لوري د خپل استقامت سمولو
لازم دقت او احتیاط ئې کړي وي وايي:

فَأَيْنَمَا تُولُوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ
البقرة: ۱۱۵

نو هري خواته چي مخ کړئ، اللَّهُ په هماګه لوري کي دي.

پدي حالت کي چي هري خواته لمونځ وکړي ستا لمونځ
قبلېږي که خه هم اشتباهاً له قبلې نه بل لوري ته ودرېدلۍ وي. ډېر
جنابان بیا داسي دي چي له بل سره په یوې فرعی او جزئی مسئلي
کي د اختلاف په وجه، د خپلي قبلې ورور تکفiroyi او د هغه په
خلاف هرڅه ويل او هر خه کول جائز ګني. حال دا چي د قبلې په
مقصد پوه، زمونږد مذهب امام ابوحنیفه (رح) وايي:

لَا نُكَفِّرُ أَهْلَ قَبْلَتِنَا

مونږد خپلي قبلې اهل نه تکفiroوو.

په داسي حال کي چي د قبلې د یووالې یو ستر مقصد او
هدف دا دی چي د دنيا ټول مسلمانان متحد کړي، خو متأسفانه

ناپوهان او جاهلان له هماغه خه نه چي عليم او حكيم خدای جل
جلاله د مؤمنانو د يوالي لپاره تاکلي، د اختلاف او افتراق
وسيله جوروبي.

د لمانځه حرکات

ستا لمونج له ګن شمېر ډپرو مهمو او با مقصده حرکاتو نه جوړ شوی چې هر یو ئې خانګړۍ محرک، علت او حکمت لري.
لومړۍ حرکت، له لومړۍ تکبیر سره د دواړو لاسونو پورته کول دي.

ته پوهېږي چې د دنيا په گوت گوت کي د تولو انساني تولنو ترمنځ دا عادت او دود دی چې کله یو بل ته تسلیمېږي او د هغه په خلاف له جګړي لاس اخلي نو لاسونه پورته کړي. د لاسونو دا راز پورته کول له جګړي د لاس اخستلو او د تسلیمي نښه ده. ته د لمانځه په پیل کي، د الله جل شأنه په وړاندي، پدې حرکت سره له بغاوت نه لاس اخلي او له الله جل جلاله او د ده له سننو سره له جګړي نه خپل برائت او بیزاری او د الله جل جلاله په مقابل کي خپله کامله تسلیمي او انقياد اعلانوي. بنائي تا به په کومي

جګري کي، کوم کس داسي ليدلى وي چي د بل په وړاندي ئې لاسونه او چت کري وي او د ده له دي حرکت نه ته بنه پوهېدلۍ يې چي پدې سره هغه مقابل طرف ته خه پیغام لېږل غوبنتل او د ئان له خوائې هغه ته د کومي خبری اطمینان ورکولو. خو ما ته ووايې: آيا کله د لمانځه په ابتدا کي، د تکبیر تحریمه او الله اکبر په ويلو او د لاسونو د پورته کولو په دوران کي، ستا په زړه کي دا خبره راګرځېدلې چي زه د الله په وړاندي له هر راز بغاوت نه لاس اخلم او خدای ته خپله کامله تسلیمي اعلانوم؟ که له دي شعور او احساس سره تا خپل لاسونه نه وي پورته کړي نو ماته ووايې چي لدې حرکت نه ستا مقصد خه وو؟ هسي یو تقليدي، بې روحة او بې مقصده حرکت؟

عجبیبه ده چي ټینې پدې خبره خپلو منځونو کي په شدید اختلاف کي لوپري چي له تکبیر تحریمه سره بايد لاسونه ترغوبرونو پوري او چت شي او که د غوربونو او اوږو ترمنځ او که تر اوږو پوري؟ حال دا چي د هر یوه لپاره د پیغمبر عليه السلام په عمل استناد شوي. خو پدې خبری نه فکر کوي او نه بحث چي د دې حرکت اصلي مقصد خه دي؟ محرك ئې خه او بايد د کوم احساس او شعور مظہرو وي؟

قیام

آیا ستا په ژوند کي کله داسي واقع شوي چي د کوم ستر
 واکمن دربار ته حاضر شوي وي؟ داسي واکمن چي گمان دي
 کولو، ته ده ته اړيې او هغه ستا د احتیاجاتو په رفع کولو او ستا
 د غوبښتو په ترسره کولو قادر وو او تا غوبښتل چي د هغه په
 وړاندي د خپل اخلاص، منني او اطاعت مراتب خرګند کړي؟ ما
 ته ربستیا ووایه چي پدې وخت کي ستا د ودرېدو کیفیت، د وینا
 خرنګوالی، د احساساتو مظاهره، خنګه او له کوم احساس او
 شعور سره توأم او یوځای وو؟

د الله په وړاندي، په لمانځه کي ستا د قیام حالت، ستا د
 وینا، مشاعرو او احساساتو کیفیت، باید تر هغه نه ډپر ډپر
 تفاوت ولري.

لاس په نامه ودرېدل، په حقیقت کي د کامل اطاعت او منني
 او د خپل آقا اوامر و ته د انقياد نښه ده. ته پدې حرکت سره شيې

چې د الله جل جلاله مطیع بنده او د هغه د هر امر ترسره کولو ته
چمتو يې.

آيا ستا په ژوند کي کله داسي هم واقع شوي چې تا په
لمانځه کي د قیام په وخت کي داسي انګېرلي وي چې ته اوس
اوسم د ځمکي او آسمانونو د ستر مالک الملک رب په وړاندي
ولادري؟ داسي چې ته يې په خپلو سترگو گوري، او که داسي نه
وي او ته لاتراوسه په روحې او معنوی لحاظ دومره لوړ او اوچت
نه يې تللى نو کم له کمه دا احساس کوي چې الله جل شأنه، همدا
اوسم ستا ته گوري او ستا هر حرکت ويني او هره خبره دي
اوري. که کومه ورخ، په کوم لمانځه کي، تا ته په خپل قیام کي
همدا حالت راپیدا شوي وي همدا او فقط همدا ستا واقعي
لمونځ وو. خو که تراوسه هیڅکله داسي نه وي شوي، نو زه تا ته
وايم چې تا لاتراوسه لمونځ ندي کړي، له دې نه وروسته تصميم
ونيسه چې واقعي لمونځ وکړي.

آيا په کوم لمانځه کي، پدې خاطر ستا زړه لرزبدلى او له
وېږي او هیبت نه ستا وېښتان زېړه شوي چې فکر دي کړي وي د
رب العالمين، قهار او جبار خدائی جل شأنه په وړاندي ولاړ يې؟
که داسي نه وي شوي نو تا تراوسه واقعي لمونځ ندي کړي، ځکه
الله جل شأنه فرمایي:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجَلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا
تُلَيَّتْ عَلَيْهِمْ أَيَّتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ *

الانفال: ۲

مؤمنان فقط هغه دي چي کله د الله يادونه وشي زرونه ئې رېېرى او چي کله د د آيتونه ورباندي تلاوت شي ايمان ئې زياتېرى او پە خپل رب توکل كوي.

آيا کله د خپلو گناھونو او قصور او يا د بخښونکي رحمان خدائى جل شأنه د وسیع پیرزويينو او رحمت پە رايادولو سره له سترگو نه اوښکي بهپدلي؟ او آيا کله داسې شوي چي د سخت اضطراب او پېشانى پە حالت کي، ته لمانئه ته پورته شوي يې او پە همدى لمانئه سره ستا توله پېشانى رفع شوي او شدید اضطراب دي پە سخت ڈاډمن سکون او اطمینان بدل شوي وي؟

که داسې نه وي شوي نو بسايي ستا لمونع، لمونع نه بلکي
يو عادت وو، دا ئىكە چي الله جل شأنه فرمایي:

الا بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُ الْقُلُوبُ
پام چي د الله پە يادولو سره زرونه ڈاډه كېرى.

تبییح

د قیام په پیل کي، له الله جل شأنه سره ستا خبری، پدغو الفاظو شروع کېږي:

**سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ
وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ***

رواه مسلم و الترمذی

پاکي ده تالرہ اې باري خدايیه او ستایینی دی تا لرہ، او با برکته دی نوم ستا او او چت دی شأن ستا، له تا نه پرته بل معبد نشته.

پدغو مختصره کلمو کي هومره عظمت او دومره وسیع
مطلوب پراته دی چې په نورو الفاظو د هغې بیانول ڈېر گران دی،
يعني:

ای زما ربہ! ته په خپل ذات، صفاتو او افعالو کي له هر عیب او نقص نه منزه او پاك يې. تا چې خه پیدا کړي، ته چې خنګه د

دي عالم پالنه، ساتنه او روزنه کوي، ستا په اراده او ستا د ستنو مطابق چي پدي هستي کي خه کېږي، خه له نیست نه هست کېږي، خه د کمال په لوري درومي او خه په زوال محاکومېږي...؟ پدي تولو کي نه يوازي دا چي د عيب او نقص هېڅ نښه نه گورو، بلکي په هرڅه کي خاص حکمت او مصلحت گورو، پدي تولو کي ته د هغو ستاینو وړي په چي ستاله شان سره بنايي، برکتونه تول ستا له مبارڪ نامه سره تړلي او د خير او برکت هره دره يوازي ستا په نامه خلاصېږي. ستا لوبيي او شان ډېر ډېر اوچت دی. له تا نه پرته بل داسي څوک په توله هستي کي نه گورو چي د عبادت وړ وي.

تعوذ

له تسبیح نه وروسته ستا بعدی وینا دا ده:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ
له رتيل شوي شیطان نه الله ته پناه وړم.

له شیطان نه الله ته د پناه ورلو معنی يوازي دا نده چې ته غوارې د شیطان له وسوسو او لدې نه چې ستا په زره او دماغ مسلط شي، په تا کې غلط عزایم راولار کړي، د ګناه په لوري دي وهخوي او احساسات او مشاعر دي ناولي کړي، الله جل شأنه تا په خپله پناه کې وساتي او د هغه له شر نه دي وزغوري، بلکې د دي معنی دا هم ده چې ته د دغو الفاظو په ويلو سره، له تولو هغۇ صفاتو نه الله ته پناه ورې د کوم په وجه چې شیطان د الله له رحمت نه ورتيل شو او په لعنت اخته شو، چې ستر سترئې دا دي:

شیطان کبر وکړ، خان ئې تر بل اوچت وګنهلو، وئې ويبل: زه

په اصل کي تر هغه بل نه غوره یم، زه له اور نه پيدا شوي یم او هغه له خاوري. پرنورو د لوبي غونښته ئې وکړه، کله چي د ځمکي د خلافت مقام لده نه پرته بل ته ورکړي شو، لوړه ئې وکړه چي هرو مرو به د ده د بې لاري کولو او په خپلي ورکړي شوي وظيفې کي د ناکامولو لپاره، په هر قدم کي هغه ته کمین نیسم او له هري خوا به پري حملې کوم، د دي لپاره چي ثابته کري دي د نوموري مقام لپاره تر آدم عليه السلام نه وړ او شایسته وو.

له جنت نه ئې د آدم عليه السلام د ایستلو هڅه پیل کړه، د دي لپاره ئې د دوکې او غولولو او په دروغو د لوړي او قسم کولو لار اختيار کړه، د دوستي په جامه کي ئې له آدم سره دشمني وکړه، د آدم عليه السلام او د ده د اولادې د برښهولو او د عرياني طرف ته د بېولو سعى ئې وکړه او هغه هم په دوی د حرامي مېوې او د حرام رزق د خورلو له لاري، ځکه هغه پوهېدو چي د انسان د برښه پدو، سپکېدو او لوڅبدو، لویه وجه په حلال او جايز رزق عدم اكتفا او حرام رزق ته لاس اچول دي.

خو که ته د همدي جملې په ويلو سره، هره ورڅه په وار وار له رتيل شوي شيطان نه الله ته پناه وړي، خو عملاً ګام په ګام د شيطان په پله پل بدې او تول هغه کارونه کوي چي د هغه په وجه شيطان، د الله جل شأنه له رحمت نه رتيل شوي، پدې صورت کي ته يا دروغ وايې او يا پدې نه پوهېږي چي ستا د دغو الفاظو معنی خه ده؟

فاتحه

بيا ته "بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ" وايې، يعني:
 د هغه الله په نامه پيل کوم چي ڈېر رحم کوونکي او د ڈېري
 پيرزويني خاوند دي.

او ورپسي، د فاتحې سوره چي د ټول عظيم الشان قرآن
 خلاصه ده او د قرآن ټول مطالب په موجزه توګه په همدي
 مختصري سورې کي راغلي، لولي:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * مَلِكِ يَوْمِ
 الدِّينِ * إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ * اهْدِنَا الصَّرَاطَ
 الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ * غَيْرِ الْمَغْضُوبِ

عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ "آمِينَ

تولی ستایني د عالمونو رب "الله" لره دي. هغه دې رحم کوونکي، د ډېري پيرزويني خاوند، د بدلي د ورخي تولواک، خاص ستا عبادت کوو او خاص له تا نه مرسته غواړو، په سمي لار مو هدایت کړي، د هغو کسانو لار چي تا ورباندي پيرزوينه کړي، نه غضب کړي شوي او نه بې لاري. باري خدايه دعا مو قبوله کړي.

د فاتحې د سورې په دغو مختصرو اوو آيتونو سره تا په لاندниو مهمو مطالببو اعتراف کړي:

تولی ستایني هغه الله لره دي چي د عالمونو پالونکي او ساتونکي دي، چي پدې خور عالم کي هري خوا ته، زه د هغه د ربوبيت، پالني او روزني خرگند مظاهر او نبئي گورم، زه چي د دې هستي هري خوا ته مخ واړوم، گورم چي هر خه له هېڅ نه پیل شي، ورو ورو ستر شي، د کمال په لوري وده ورکړي شي، د خپلې ارتقاء او کمال آخرې پورې ته ورسولي شي، یو ضروري او لازم کار ورباندي ترسره شي، یو ضرورت ورباندي رفع کړي شي، یوه خلا ورباندي ډکه کړي شي، بیا ئې زوال پیل شي، په زړښت او مرګ محکوم شي او خای ئې بل ته خالي کړي شي. دا کار هره شبې، هري خوا ته تکرارېږي، د دې مظاهرو تر شا، ما ته د ربوبيت او پالني یو نامرئي (ناخرگند) لاس په نظر راخي، هماغه زما الله دي او د دې هستي الله دي، زه نه یوازي پدې عالم کي د روزني او پالني یو نامرئي لاس احساسوم، بلکې گورم چي د

هرخه پیدایښت، پالنه، روزنه او ساتنه په ڏېر دقت سره ترسره کېږي. د دې عالم په هر جوء او د هرجوء په حرکت او خوځښت کي زه بنایست، بسکلا، کمال، او هدفمندي گورم. خوشی، بې مقصده، اضافي او غیرضروري شی مي په نظر نه راخي. زما هري خوا ته خواره شيان، هر يو بېل بېل او ټول په ګډه، د خاص مقصد لپاره په کار لګيا دي، د ټولو ترمنځ د نظم، یوروالي او ژور تنسيق شاهد یم. د دې عالم همدا ملموس او مشهود کيفيت، زما په ژبه د دې الفاظو د جاري کېدو لامل دی چې:

تولي ستانيي د عالمونو رب الله لره دي.

همدا راز، زه پدې هستي کي د رحمت او پيرزويني خرگندي نبني او واضح مظاهر گورم: ماشوم لا دنيا ته نه وي راغلي او د خپلي مور په ګډي کي وي خو د ده ټول حياتي ضروريات، د خوندورو شيدو په شکل کي د مور په تي کي، مخکي له مخکي ورته تياري کړي شوي وي. او د مور پلار په زره کي ئې هومره مينه ورته ځاي په ځاي شوي وي چې د ده لپاره هر کړ او زغمي، دغه ماشوم ته د ده له احتياج نه د مخه، خوک روزي برابروي؟ د ده د مور، پلار په زره کي دا مينه چا اچولي؟ دا خوک دی چې د انسان، حيوان او نبات هر ضرورت ته ټواب وایي؟ د رينا، تودوخي، او بو او هوا انتظام ورته کوي؟ د خښاك او به ئې له استعمال نه وروسته، يا د نهرونو له لاري د لويو لويو بحرونو په لور و خوځېږي، تروې او تيزابي شي او يا په ځمکه کي نتوخي او

انسان ته ئې هم له ئمکي را ایستل گران شي او هم ئې له بحرونو بېرته را اورل محل شي، خو گورو چي د لمرد وړانګو په ذريعه د بحرونو همدا تروې او تيزابي او به تبخير او تصفيه شي، دا بخارات د بادونو په ذريعه د آسمان په لوري او چت کړي شي، هلته د سپې هوا په وجهه په وربھو بدل شي، مؤظف بادونه دا وربھي په سرواحلي، ناخاپي ووپشل شي، هريو، خپله برخه، په خپل خاص سمت، خاصي منطقې ته د رسولو لپاره وخوھوي، په بېديا او د آواري په محتاجو او باران ته سترګي په لاره خلکو باندي باران واوري او په غرونو باندي واوري. ترڅو د دنګو دنګو غرونو په ژورو او پراخو لمنو کي، د واوري کافي ذخیره، د دوبې لپاره خوندي وساتي او بيا د دوبې په سختي گرمۍ کي چي انسان، حيوان او نبات او بيو ته سخت اړ وي، همدا ذخیره شوي واوره ورو ورو ويلې شي او په نهرونو، کاريزونو او چينو کي د دوى د خروبلو لپاره را خوھېږي او د هريوه ضرورت رفع کړي.

تولې ستاني هغه رب لره دي چي پدې عالم کي د ده د بې انتهاء رحمت او پيرزويني وسیع آثار او نبی هري خوا ته خورې گورم.

همدا راز زه پدې عالم کي د یوه داسي تولواک ذات د واکمنۍ آثار په خرگنده توګه گورم چي د هرڅه ساتنه کوي، هرڅه د ده په وړاندي منقاد دي. ده چي د هرڅه د پيداينست، خوھښت،

کمال او زوال لپاره کوم مسیر او حد تاکلی، له یوی ذری انحراف
او تغییر نه پرته په هماغه مسیر کي درومي.

لمر په خپل وخت، هره ورخ، له خاص خایه را پورته کېږي،
حُمَّكِي ته رنا او تودو خه ورکوي او بیا په ثابت وخت کي په ثابت
خای کي پربوئي.

د آسمان پدي پراخي او بي انتهاء غېږي کي په مليونو
مليونو ستوري، هريو په خپل مدار کي خوچېږي، د دوي ترمنځ د
تکر او تصادم مخنيوي کېږي، نه یو د بل په مدار کي داخلېږي او
نه یو بل جذبوی.

د دي هستي هر خه د هستي د ساتونکي (مالك) خدائی هغو
سننو ته غاره اينښي ده چي ده وضع کړي.

أَفَغَيَرَ دِينَ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَ
الْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ *

آل عمران: ۸۳

د آسمانونو او حُمَّكِي هر خه، طوعا او کرها، (په خوبنه او
ناخوبنه) ده ته غاره اينښي او د ده لوري ته گرڅول کېږي.

هره ستائينه همغه الله لره ده چي پدي عالم کي د مالک الملک
په توګه تصرف کوي او هر خه د ده واکمني ته منقاد دی. په همدي
حالت کي او له مخکنیو آيتونو نه د راولار شوي احساس او

شعرور په وجه ته له خپل رب سره په یوې ڇېري ستري خبری تعهد کوي او وايې:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
يوazi ستا عبادت کوو او یوازي له تا نه مرسته غواړو.

د عبادت معنی مریبیتوب دی، او ته پوهېږي چې مریبی هغه چاته ويں کېږي چې:

• په بل خرڅ شوی وي او خپل واک ئې په کامله توګه هغه ته سپارلی وي.

• د ده په واک کې چې څه وي هغه د ده نه بلکې د ده د آقا او مالک وي.

• هېڅ کار په خپله خوبنه او د خپلې مرضي مطابق نشي کولی، یوازي هماغه څه کوي چې خپل آقا ورته امر کړي وي.

• په خپلو ټولو کرو ورو کې د خپل مالک او بادار رضا لتيوي، د خپلې رضا لپاره هیڅ نه شي کولی.

• مریبی نه شخصي دوست لري او نه دبسمن، د آقا دوست ئې دوست او دبسمن ئې دبسمن وي.

او س ما ته ووايې: په رښتیا ته چې په لمانځه کې د الله په وړاندي، لاس تړلی ودرېږي او همدغه کلمات تکراروې، آیا کله دي د دي تعهد او ژمني، معنا او مقتضي ته توجهه کړي؟ او دي ته

دي پام شوي چي پدي سره تا د خپل رب په وراندي د کومو کومو
سترو سترو خبرو تعهد کري؟ او آيا پدي تعهداتو دي وفا هم
کري؟

که تا د الله په لار کي خپل ئان، وقت او مال سيمولي وي،
خپل مال، نفس او اولاد دي د الله امانت نه وي گنلى او د الله په
لار کي د هغوي له قرباني نه دي چده کري وي، هر کار دي د
خپلي هوی او هوس په حکم ترسره کري وي، د هېڅ کار په پيل
کي دي دي ته نه وي کتلي چي ستا رب تا ته پدي هکله خه حکم
کري، که تا د الله د سخط او غضب په بيه په وار وار د خپل نفس
رضا ليتولي وي، که تا د خدای له دوستانو سره دبىمني او له
دبىمنانو سره دوستي کري وي، نو ستا دغه تعهد يو دروغجن
تعهد وو، گواکي په وار وار دي له الله سره دروغجنه ژمنه کري او
هرئل دي خپله ژمنه ماته کري، ته چي وايي:

إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
معنا ئي دا ده:

خدايه! يوازي او يوازي تا ته د احتياج لاس او بدم، له تا نه
پرته د بل چالمن نه نيسم، بل ته طمع نه کوم، تا خانته کافي گنهم،
عقиде مي دا ده چي هرڅه ستا په واک کي دي، ته د خپلو بندگانو
پالنه او روزنه کوي او په هغوي بي انتهاء مهربانه بي، نو ځكه
هرڅه فقط له تا نه غواړو.

پدي ترتيب ته په خپل لمانځه کي، له خپل رب سره مکرر

تعهد کوي چي: له تا نه پرته بل ته د عبادت او مریتوب سر نه
کوزوم او بل ته د سوال او غونښتنی لاسونه نه اوږدوم.

خوکه د دي مکرر تعهد سره سره، ستا طمع له خدائی نه
پرته، بل چا او بل خه ته وه، مستعان خدائی ځانته کافي نه
گنلو او د خپلو حاجتونو ترسره کېدو لپاره دي د بل لمنه نیوله او
ګمان دي کولو چي په ربوبيت او د هستي په پالني، روزني،
ساتني او د مخلوقاتو د حوايجو او اړتیاوو په پوره کولو کي
خدائی ځانته شريکان لري او دا شريکان يا په خپله ستا دعا ته
خواب وايي او يا ئې په خدائی هرو مرو مني، نو ته ما ته وواي
چي ستا د **إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** د ويلو معنا خه شوه؟

بنایي پدې پوهېږي چي د فاتحې سوره د تول قرآن عظيم
الشان خلاصه ده، يا په بل عبارت، تول قرآن د همدي مبارکي
سورې شرح او تفصيل دي او د فاتحې سورې محوري او مرکزي
مطلوب همدا خلورم آيت، **"إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ"** دي، لدې نه
معلومېږي چي د قرآن محوري او اساسې مدعادا ده چي د انسان
او د ده د رب ترمنځ همدا رابطه ټینګه کړي شي چي عبادت ئې
يوazi د ده لپاره وي او استعانت ئې يوازي له ده نه وي.

پدې ستري خبری له تعهد او ژمني نه وروسته ته خپله
لومرنۍ غونښتنه او لومړي سوال خپل مولا ته وړاندې کوي او
وايي:

اَهْدِنَا الصَّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

په سمي لار مو هدایت کړه.

ستا د دغې دعا معنا دا ده چې:

ته په سمي لار د تلو تلوسه لري او د همدي لپاره ستا
لومړنۍ تمنا او دعا همدا ده.

ته يوازي د ئان لپاره نه بلکي د نورو لپاره هم په سمي لار د
تلو توفيق غواړي، ته پوهېږي چې يوازي ستا سموالي کفایت نه
کوي، ته دي ته اړ یې چې په سمي لار د تلو لپاره د یوه صالح
ټولګي په خوا کي حرکت وکړي. همدا راز له نورو انساناونو سره
ستا مينه او پيرزوينه تا هخوي چې د ئان په خنګ کي، هغوي هم
په خپلو دعاګانو کي راياد کړي.

له سمي لار خخه ستا مراد هماګه په خلورم آيت کي ذکر
شوي مطلب دی، یعنی يوازي د الله عبادت او يوازي له هغه نه
استعانت.

تا په یوې داسي مستقيمي لاري د تلو توفيق غونبستي چې
مخامنځ دي خدائی ته رسوي، یوې خوا بلې خوا ته کړپدل په کي
نشته. که تا يوازي دومره ويلىي وى چې مونږ هدایت کړه، معنا به
ئې دا وه چې تا ته د سم فکر، صحیح نظریې او علمي رايې بسوونه
وشي. خو تا ويلىي دي چې مونږ په مستقيمي لاري هدایت کړه! په
یوې لاري تګ د نظر او رايې ترڅنګ، عزم، عمل او حرکت او د
سرمنزل او هدف تاکل غواړي، حال دا چې رايه او نظریه يوازي د

ذهبني اقناع غونښته کوي، ستا پدي دعا کي د رايي سموالي، د هدف پاكوالۍ، د عزم درستوالۍ او د حرکت د جهت او سمت استقامت او سموالي شامل دي.

له ئان سره لړ فکر وکړه او قضاوت وکړه چې ته هره ورڅه په وار وارد هدایت او لارښوونې تمنا کوي او له الله جل شأنه نه په خپل لمانځه کي په سمی لاري د تلو توفيق غواړي، خو له لمانځه نه وروسته او مخکي، نه تا د سمی لاري د پېژندلو هڅه کړي او نه پدي لار د تلو تکل!! نولدي دعا خڅه ستا مقصد خه دی؟

ته چې د سهار له لمانځه نه فارغ شي او د ورځني کار لپاره منصوبې جوروې، نو نيت دي کوب وي، عزایم دي ناولي، د مال، عزت او اقتدار ترلاسه کولو لپاره کږي وږي لاري لټوي. سمه مستقيمه الهي لار پربودې او د شیطان په کبو وبو لارو روان شي. پدي صورت کي به خوک له تا نه دا دروغجنه ادعا ومني چې تا په خپل لمانځه کي له خدای نه په مستقيمي لاري د تلو تمنا او دعا کړي وه؟

ستا د دغې دعا ترڅنګ او ورپسي، الله جل شأنه هغه غونښلي مستقيمه لار داسي توضیح کړي:

د هغو کسانو لار چې تا ورباندي پېرويني کړي او په هغې لاري د تلو په تتيجه کي ئې ستا نعمتونه په برخه شوي.

يعني دا لار يوازي یو فكري خط، یا یو مجرد ذهني او

اعتقادي بهير او سلسله نه ده چي فقط د اعتقاد او بارو غوبتنه کوي او بس، بلکي دا د عمل لپاره ترسیم شوي مستقيم خط دي، دا پلي شوي لارده، د تاريخ په او بدو کي په وار وارد الله صالح بندگان پدي لار تللي او د مستعاناً لارښونکي رب نعمتونه ئې په برخه شوي، عزت او سرلوپري ته رسپدلي، د ھمکي خلافت، د ولسوونو فكري، اخلاقي، سياسي او اجتماعي قيادت او مشري او د ھمکي د ټولو شتمنيو وراثت ورته سپارل شوي.

قرآن مونږ ته پدي لار تلونکي او د الله د پيرزوينو او انعاماتو لاس ته راپونکي داسي معرفي کوي.

وَ مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَ الرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّدِيقِينَ وَ الشَّهَدَاءِ وَ الصلحِينَ وَ حَسَنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا * النساء: ٢٩

او خوک چي د خدائ او پيغمبر اطاعت وکړي نو دوي به له هغو کسانو سره وي چي الله ورباندي پيرزوينه کړي، د پيغمبرانو، رښتونو، شهيدانو او صالحانو سره، او دا خلک خومره غوره ملګري دي.

ته په دغې تمنا سره غواړي چي د پيغمبرانو ملګرتيا دي په برخه شي، په خپل ايمان او له الله جل شأنه سره په خپلو کړو ژمنو او وعدو کي صادق او رښتونى شي او د الله په لار کي هره شبې شهادت ته چمتو وي او تل د ځان او ټولني د اصالح او رغونې په چارو کي بوخت وي. خو ما ته ووايه:

آيا کله دي د دي دعا معنا او ابعادو ته توجه کړي؟ د پیغمبرانو، صادقانو، شهداؤو او صالحینو د ملګرتیا او د دوی په لار د تلو عزم او اراده دی کړي؟

آيا د الله جل جلاله په لار کې د شهادت جذبه او ولوله دی په زره کې راولاده شوي؟ ستا د دغې دعا معنا خو همدا ده چې ته د الله په لار کې د شهادت تلو سه لري او له الله نه د شهداؤو په لار د تلو توفيق غواړي؟

ته بنایي پدې هم پوهېږي چې د شهادت جذبه د هغه چا په زره کې مری او له مرگ نه وېره او خوف ئې په زره کې راپیدا کېږي چې:

• یا ئې په خدای ايمان نه وي او یا د الله جل شأنه په ربوبيت باور نه لري.

• په اجل او د مرگ په معيني له مخکي نه تاکل شوي نېټې عقيده نه لري.

• پدې خبری ايمان نه لري چې مرگ په خپل ثابت ليکل شوي وخت، د الله جل جلاله په اذن او حکم سره رائحي او د انسان روح یوازي د مؤظف او موکل فرشتي په ذريعه قبضېږي.

• او پدې نه پوهېږي چې مرگ د نوي ژوندون پیل دي.

ته د فاتحې په آخرې برخي کې، له هغه کسانو خخه د محسوب کېدو نه امان غواړي چې د الله جل جلاله غصب

ورباندي نازل شوي او گمراهان دي. دا غصب کري شوي کسان يا هغه دي چي د ايمان راورو نه وروسته ئې داسي خه کري چي د الله جل جلاله په غصب اخته شوي او اصلي لاره ئې ورکه کري او يا هغه دي چي منعم خدای جل شأنه په ظاهر کي دوى ته بنه ڏپر انعامات ورکري او يا د دوى ظاهري وضعیت يا ادعا داسي ده چي گواکي په سمه لاره روان دي، خو په حقیقت کي د الله جل جلاله په غصب اخته او سخت بې لاري دي.

د الله جل جلاله د اسماءوو لنډه پېژندنه

په یوه روایت کي د الله تعالى ۹۹ نومونه په گوته شوي، چي هر یو ئې د الله یو صفت معرفي کوي. د الله تعالى ټول نومونه د فاتحې د سورې په دريو صفاتو (رب، رحمن او مالک) کي راخلاصه شوي، پدي شرح:

- د رب نوم په ټولو هغو نومونو او صفاتو شامل دي چي د پيداينست له صفت سره تعلق لري، لکه خالق، بارئ، مصور.
- د رحمن نوم په ټولو هغو نومونو او صفاتو احتواه کړي چي د پيرزويني او رحمت د صفاتو سره اړخ لګوي، لکه غفور، کريم، عفو، حليم.
- او د مالک نوم ټول هغه صفات او نومونه احتواه کوي چي پاچائي، ټولواکي او اقتدار سره تعلق لري لکه قهار، جبار،

عزیز، قدیر، غالب، مؤمن، مهیمن..."

ینعنى لکه خنگه چي د فاتحې سوره د تول قرآن خلاصه ده، د
الله دغه درې نومونه چي د فاتحې د سورې په لوړنیو دريو
آیتونو کي راغلي د الله د تولو نومونو خلاصه ده.

که تا د فاتحې د سورې آیتونو ته په دقت سره پام کړي وي
نو حتماً به دې ته متوجه شوي وي چې:

د هغو صفاتو په مقابل کي چي په لوړنیو آیتونو کي
راغلى:

١. الْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ •

٢. الرَّحْمَنِ •

٣. الرَّحِيمِ •

٤. مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ •

د وروستیو آیتونو مطالب په دې شکل راغلي:

٥. إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ •

٦. اَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ •

٧. صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ •

٨. غَيْرِ المَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ •

نومورپی ترتیب دا مطالب په ګوته کوي:

- یوازی هغه الله د عبارت وړ دی چې ستایني ټولی هغه لره دی.
- یوازی له هغه چا باید مرسته وغونېتلی شي چې د عالمونو پالونکی او روزونکی رب دی.
- باید له رحمان خدای جل شأنه نه د هدایت او لارښوونی تمنا وشي نه له بل چا نه.
- باید الرحیم رب ته د انعاماتو او پیرزوینو دعا وشي نه بلی مرجع ته.
- باید د مالک الملک رب له غصب نه وو پرېرو چې د دنیا او عقبا مالک دی، نه د بل چا له قهر او غصې نه.
- او باید یوازی لدې نه په اندېښه کې وو چې د قیامت په ورخ د همدې مالک الملک الله جل شأنه په وړاندی د ګمراهانو په ډله کې ونه درېرو.

قرائت

د فاتحې د سورې له لوستلو نه وروسته ته باید د قرآن یوه برخه تلاوت کړي، اندازه ئې ستا په همت او ستا په حالت پوري مربوط ده، د مضمون انتخاب ستا فهم، ستا روحي کیفیت او ستا اجتماعي خاص وضعیت ته پربنبدلی شوی، ته د ئان او د خپلې ټولني د هر خاص حالت لپاره په قرآن کي داسي ځانګړي او خاصه برخه او مضمون موندلی شي چې پدي حالت کي ستا او ستا د رب ترمنځ په همدغو الفاظو راز او نیاز تر هر راز نورو کلماتو موزون او مناسب وي او ستا لپاره ترتیولو غوره لارښونه وي، باید پدي پوه وي چې ستا د لمانځه یوه ډېره مهمه برخه همدا د قرآن تلاوت دی، هرڅومره چې د قرآن تلاوت زیات کړي ثواب به دي زیات وي.

د قرآن له تلاوت نه د زیات خوند اخستو او د قرآن په

مفاھیمو او اسرارو د بنه پوهېدو ڈېر بنه حالت او وقت همدا په
لمانځه کي د قیام حالت دی.

رکوع

یو له هغو مهمو حرکاتو خخه چي په لمانځه کي ئې ترسره کول فرض دي او له هغه نه پرته لمونځ نه صحیح کېږي، رکوع ده. رکوع په اصل کي د چا په عظمت او لوبيي د اعتراف لپاره د هغه په وړاندی سرتیټول دي. تاسو د انساني تولني په اکثرو پرګنو کي گوري چي د خپلو لویانو، واکمنانو، مشرانو او مذهبی پیشوایانو احترام او تعظیم يا د سر په تیټولو یا انحناء او رکوع سره پرڅای کوي.

خو ستا لمونځ تا ته بنېي چي دا حرکت به یوازي الله ته کوي، له الله نه پرته بل هيجا ته سرتیټول جايز نه دي. هېڅ انسان حق نلري چي بل ترڅانه تیټ وګنۍ او له هغه نه په خپل عظمت او لوبيي د اعتراف لپاره د انحناء او سرتیټولو توقع وکړي. هېڅ انسان ته نه بشابي چي له بل نه ئان حقير او سپک وګنۍ او د هغه په وړاندی د خپل حقارت او ذلت د خرګندونې لپاره هغه ته انحناء

وکړي، دا حرکت د الله د لمانځني او عبادت د شعایرو خخه دی
بل ته ئې په ئای کول جواز نه لري.

اسلام انسانانو ته د برابری درس و رکوی او هغوي ته وايي
چې تول به یوڅای فقط خپل رب ته رکوع کوي.

ته د الله اکبر په ويلو سره له قیام نه رکوع ته درومې او په
رکوع کې خپل رب ته ستا وینا دا ده:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ.
پاکي ده زما ستر رب لره.

له پیغمبر عليه السلام خخه د فرض يا نفل د لمونځونو په
رکوع کې رانقل شوي حیني تسبیحات دا دي:

سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَ الْمُلْكُوت
پاکي ده د ملک او واکمنی خاوند لره

سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَ الْعَظَمَةِ وَ الْكِبْرِيَاءِ وَ
الجبروت.

پاکي ده د عزت، لوبيي، قدرت، ستروالي او جبروت خاوند لره.

سُبْحَانَ الْمَلَكِ الْحَىِ الَّذِي لَا يَنْامُ وَ لَا يَمُوتُ.
پاکي ده هغه تل پاته تولواک لره چې نه خوب کوي او نه مري.

سُبْحَانَ قُدُّوسٍ رَبِّنَا وَ رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ

هېر پاک، هېر مقدس، زمونب او ملائکو او د جبرئيل رب.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ
له ستر او حليم الله نه پرته بل معبد نشته.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ
د ستر عرش له پالونکي رب نه پرته بل معبد نشته.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ
الْكَرِيمِ
نشته بل الله مگر د آسمانونو رب، د ھمکي رب او د عزتمند
عرش رب.

اللَّهُمَّ لَكَ رَكِعْتُ
ای باری خدایه! تا ته می رکوع و کره.

وَبِكَ آمَنْتُ
او په تا می ایمان را وور.

وَلَكَ أَسْلَمْتُ
او تا ته تسلیم شوم.

خَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَمُخْيِي وَعَظَمِي وَعَصَبِي:
رواه مسلم

تا ته مي غوبونه، سترګي، ما غزه، هدوکي او اعصاب، تول
خاشع او منقاد شول.

پدي تولو تسبیحاتو کي گورئ چي د رکوع د عملی حرکت
په شان د الله په عظمت، لوبي او تولواکي باندي د اعتراف
کلمات راغلي.

د دې لپاره چي پوره ډاډه شې چي په رکوع کي ستا تول هغه
کلمات چي د زړه له کومي دي راولاده شوي او په ژبه دي جاري
شوي، سمیع خدائی جل شانه اور بدلي او دا تشویش دي رفع وي
چي ستا په شان د یوه وروکي مخلوق خفي او تیت غږ به خنگه د
حئمکي له سرنه د عرش په لوري او چت درومي او الله به ئې اوري!
د همدي لپاره تا ته ويل شوي چي له رکوع نه د قومې په طرف د
پورته کېدو په وخت کي به واين:

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا
مُبَارَكًا فِيهِ *

الله له هغه جانه اور بدنه وکړه چي د ده ستاینه ئې وکړه، اې زمونږ
ربه! ستاینه خو تا لره ده، ډېره پاکه ستاینه چي مبارکوالی پکي
دي.

په قومه کي د پیغمبر عليه السلام نه ډېرنور تسبیحات هم
روایت شوي چي حیني ئې دا دي:

يَا رَبِّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِكَ وَعَظِيمِ

سلطانکَ.
رواه احمد و ابن ماجه

ای زما ربه! تالره هماغسي ستاینه ده چي ستا د ذات له جلال
سره او ستاد تولواکی له ستروالي سره وړوی.

او په وار وار به ئې ويـل چـي:

لِرَبِّيِ الْحَمْدُ لِرَبِّيِ الْحَمْدُ لِرَبِّيِ الْحَمْدُ

ستاینه زما رب لره ده، ستاینه زما رب لره ده، ستاینه زما رب لره

.۵۵

اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ
ذَا الْجَدَّ مِنْكَ الْجَدُّ *

متافق عليه
ای باري خدايه! ته چي خه ورکړي هیڅوک ئې مخنيوی نشي کولي
او ته چي خه وسپموې هیڅوک ئې ورکولي نشي، له تا نه د لوبي
يا هاند خاوند ته، د ده لوبي او هڅه هیڅ ګته نشي رسولي.

سجده

بل حرکت چي په لمانځه کي فرض دی سجده یعنی تندی په
حکمه اینسودل دي.

آیا تا په خپل ژوند کي داسي کوم مضطرب، مجبور او سخت
محتاج کس ليدلى چي د ډېري پربشاني او بیچارگى په وجه د
بل پښوته لوبدلى وي او هغه ته استغاثه کوي او په الحاج سره له
هغه نه مرسته غواړي؟

آیا تا کله داسي کوم کس ليدلى چي لوی جرم ئې کړي وي او
د داسي چا په وړاندي لاس تړلى ولاړ وي چي هم ئې عفو کولی
شي او هم مجازات او د ھد ترحم ترلاسه کړو نه پرته بله هېڅ
چاره نلري، نو پښو ته ئې په وار وار لوړې، عذر او زاري کوي،
هرئل پدې اميد سر راپورته کوي چي وګوري د ده عذر منل شوی
که نه؟ او سوال ئې قبول شوی که نه؟ سجده همداسي یو حرکت
دي. پیغمبر عليه السلام فرمایي:

سجدہ د اللہ پنسو ته لو بدل دی.

انسان د سجدی په حالت کی اللہ جل شأنہ ته ڈپر نبدي وي، نو دعاگاني مو په کي زيaticي کړئ.

لکه چې فرمایي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ
رواه مسلم

بندہ د سجدی په حال کی تر بل هر وخت نه خپل رب ته زيaticي
نبدي وي، نو په سجدی کي خپلي دعاگاني زيaticي کړئ.

د فرض او نو افلاو لمو نخو په سجدو کي چې له پيغمبر عليه
السلام نه کوم تسبيحات او دعاگاني روایت شوي، حیني ئې دا
دي:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى
پاکي ده زما عالي شانه رب لره.
رواه مسلم

اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرَضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمَعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ
وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى
نَفْسِكَ *
رواه مسلم

اې باري خدايې! ستا له غضبه ستا رضا ته پناه وړم، او له عذابه

دی عافیت ته، او له تا نه تا نه پناه درویم، په تا د شنا ویلو له احاطې نه عاجز یم، ته هماگسي یې چې خان دی ستایلی.

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.
رواه مسلم
پاکي او ستاینه ده تا لره، له تا نه پرته بل معبد نشته

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ*
متفق عليه
پاکي ده تا لره باري خدايه او ستایني دي، مولا خدايه! ما ته بخښنه و کړه.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَهُ وَجَلَهُ وَأَوْلَهُ وَآخِرَهُ وَعَلَانِيَتَهُ
وَسَرَّهُ
رواه مسلم
ای باري خدايه! ټول ګناهونه مي راته وبخښې، واړه او ستر ئې، پیل او پای ئې، پت او خرگند ئې.

اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ سَجَدَ وَجْهِي
لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوْرَهُ وَشَقَّ سَمَعَهُ وَبَصَرَهُ تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ
الْخَالِقِينَ*
رواه مسلم

ای باري خدايه! تا نه مي سجده و کړه، په تا مي ايمان را وور، تا ته تسلیم شوم، مخ مي هغه چا ته سجده و کړه چې پیدا کړي ئې دی او صورت او شکل ئې ورکړي او غورې او سترګي ئې ورپرانستلي، مبارک دی الله تربیلو غوره پیدا کوونکي.

د احنافو او نورو مذاهبو تر منځ د سجدې د دعا ګانو په

هکله یوازی دو مرہ اختلاف شته چي احناف په فرایضو کي یوازی
له پیغمبر علیه السلام نه روایت شوی دعا گانی غوره گئی او په
نوافل لوکی د قرآن له آیتونو نه پرتہ هرہ دعا، خو نور مذاہب په
فرایضو کي هم د مأثوره دعا گانو شرط ضروري نه گئی.

د دوو سجدو ترمذخ دعا گانی له پیغمبر علیه السلام نه روایت
شوی:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَاعْفُنِي وَارْزُقْنِي
رواه ابو داؤد

اپ زما ربہ! ما تھ بخنسنہ وکرپی، پھ مارحم وکرپی، ما هدایت کرپی،
عافیت می پھ برخہ کرپی او ما تھ رزق را کرپی.

او پھ وار وار بھ ئی دادعا کوله:

رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي ...

رواه الترمذی

اپ زما ربہ! ما تھ بخنسنہ وکرپی. اپ زما ربہ! ما تھ بخنسنہ وکرپی.
اپ زما ربہ! ما تھ بخنسنہ وکرپی.

پیغمبر علیه السلام به کله کله پھ جلسی کي ہو مرہ ہندہ و کرپی
چي خلکو به گمان و کرپی چي بنایي دو همہ سجده ئی ہیرہ کرپی وي.

قعده

د لمانخه په آخری برخي کي ته ديوه دير مضطراو محتاج
بنده په خبر کښينې، داسي چي زنگونه په ئىمكە، لاس په
زنگنو، سرپه گربوان او په ھېر عجز اونياز، خپل رب ته د خپلو
عرائضو وړاندي کول داسي پيل کوي:

التحياتُ للهِ وَالصلواتُ وَالطيباتُ السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ
الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ *

ستاني، لمانخني او پاكوني تولي الله لره دي. په تا دي اي
پيغمبره سلامونه وي او د الله رحمت او بركتونه، په مونږ او د الله
په تولو صالح بند گانو دي سلام وي، شهادت ورکوم چي له الله نه
پرته بل الله نشهده او شهادت ورکوم چي محمد عليه السلام د ده

بندہ او استائی دی.

ورپسپی وايې:

اللَّهُمَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ * اللَّهُمَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ *

رواه البخاري

اې باري خدايە! زمونبو په پیشوا محمد عليه السلام او د ده په آل "نسبی او دینی تبر" داسې درود ولېږي لکه چې په ابراهیم عليه السلام او د ده په تبر دی لېږلی وو، بیشكه چې ته ستایل شوی د لوبي خاوند يې. اې باري خدايە! زمونبو پیشوا محمد عليه السلام او د ده آل "نسبی او دینی تبر" ته داسې برکتونه په برخه کړي لکه چې ابراهیم عليه السلام او د ده تبر ته دی په برخه کړي وو، بیشكه چې ته ستایل شوی د لوبي خښتن يې.

له دې نه وروسته، د لمانځه ترپایه، ستاد راز راز دعاګانو او د دعاګانو منونکي مولا ته د خپلو غوبښنو د وړاندي کولو ډېر غوره وخت او حالتدي. ځانته، مور پلار ته، اولاد او خپلوانو ته، د سنگر او ايمان ملګرو ته او ټول اسلامي امت ته دعا وکړه، د اسلام د غلبې، د شر او فساد د ټواکونو د نابودي، د مظلومو مسلماناونو د ژغورني، د اسلامي خلافت د قائمېدو او د اسلامي امت د تبر برم او عزت د بېرته اعادې لپاره او بدې او بدې دعاګانې وکړه.

متأسفانه حینی لمونج کوونکی نه پوهېږي چې د دعا د
قبلېدو بنه وخت او بنه حالت کوم دی؟ په قuded کې په پوره بې
غوری او بې اعتنائي، خو لندی الفاظ تکرار کړي، او ګمان کوي
چې د دعا اصلې وخت له لمانځه نه د سلام گرځولو نه وروسته
دی، د همدي لپاره په لمانځه کې ډېربې اعتناء وي او اذکار،
تسبيحات، دعاګانې او د لمانځه ټول الفاظ ئې، د عادت په خبر،
مفهوم ته له توجه نه پرته، په زبه را حې، خو له توجه او اعتناء سره
توأم دعا ئې له لمانځه نه وروسته وي !!

پدي حالت کي حینی ماژوره دعاګانې دا دي:

عَنْ أَبِي بَكْرِ الصَّدِيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَمْنِي دُعَاءً أَدْعُуُ بِهِ فِي صَلَاتِي
قَالَ قُلْ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَأَرْحَمْنِي
إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ *

له ابوبکر رضي الله عنه نه روایت دی چې رسول الله صلي الله
عليه وسلم ته ئې وویل: ما ته داسي دعا راوښیه چې په لمانځه
کې ئې وايم، وئې فرمایل: ووايې: اي زما مولا! بیشکه چې ما په
خان ډېر ظلمونه کړي، او له تا نه پرته بل هيڅوک ګناهونه نشي
بخنسلی، زما مولا! ما ته په خپلې ستري بخښي سره بخښنه وکړه
او په ما رحم وکړه، یقیناً چه ته بخښونکی مهربان بې.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجَزِ

وَالْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ
غَلَبةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ *
رواه ابو داود
ای زما مولا! له غم او آندېښني نه تا ته پناه دروپم او له ناتوانی
او کسالت نه پناه دروپم، او له بې زړه توب او بخل نه پناه دروپم،
او د پور له غلبي او د خلکو له سلطې نه پناه دروپم.

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَلْدَي وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ *
ابراهيم: ٤١
باري خدايه! ما ته بخښنه وکړي، او زما مور پلار ته او مؤمنانو
ته د حساب قایمېدو په وړخ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجَبَاتَ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ
وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ أَسْأَلُكَ أَلَا تَدْعَ
لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًا إِلَّا فَرَجَتَهُ وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ
رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا لِي ثُمَّ يَسْأَلُ اللَّهُ مِنْ أُمْرِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ
مَا شَاءَ فَإِنَّهُ يُقَدِّرُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ *

ای زما مولا! ستا د رحمت د موجباتو غونښنه درنه کوم او ستا د
بخښني د عزایمو او له هري گناه نه د سلامتیا او د هري بېگنې
لاس ته راونه. اې باري خدايه! هیڅ گناه مې د بخښني نه پرته مه
پرېږده او هېڅ آندېښنه مې د پای ته رسولو نه پرته او د دنيا او
آخرت هېڅ حاجت مې له پوره کېدو نه پرته پري نېډي، اې تر
هرمهربان نه زیات مهربانه!

اللَّهُمَّ رَبَّنَا إِنَّا عَاتَنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قَنَا
عَذَابَ النَّارِ *

اپ باري خدايه! په دنيا کي مو نېگنه په برخه کړي او په آخرت
کي مو نېگنه په برخه کړي او د اور له عذابه مو وژغوري.

زه د پیغمبر عليه السلام د دوو خاصو دعا ګانو وړاندیز کوم
چې یوه ئې د طائف په هغه سخت سفر او غمجن حالت کي او بله
ئې په عرفات کي کړي.

د عرفات دعا

اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَسْمَعُ كَلَامِي، وَتَرَى مَكَانِي، وَتَعْلَمُ سَرِّي
 وَعَلَانِيَتِي، لَا يَخْفَى عَلَيْكَ شَيْءٌ مِّنْ أَمْرِي، وَأَنَا
 الْبَائِسُ الْفَقِيرُ، الْمُسْتَغْيِثُ الْمُسْتَجِيرُ، الْوَجْلُ
 الْمُشْفَقُ، الْمُقْرُ الْمُعْتَرَفُ بِذَنْبِهِ، أَسْأَلُكَ مَسَالَةَ
 الْمُسْكِينِ، وَأَبْتَهِلُ إِلَيْكَ ابْتِهَالَ الْمُذْنِبِ الذَّلِيلِ،
 أَدْعُوكَ دُعَاءَ الْخَائِفِ الْمُضْطَرِّ، مَنْ خَضَعَتْ لَكَ رَقْبَتُهُ،
 وَفَاضَتْ لَكَ عَبْرَتُهُ، وَذَلَّ لَكَ جَسْمُهُ، وَرَغَمَ لَكَ أَنْفُهُ.
 اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي بِدُعَائِكَ شَقِيقًا، وَكُنْ بِي رَؤُوفًا
 رَحِيمًا، يَا خَيْرَ الْمَسْؤُولِينَ وَيَا خَيْرَ الْمُعْطَيِنَ *
 اِي زما مولا! ته زما خبره اوري، دریغ می گوری، په پت او
 خرگند می پوهېږي، زما هیڅ کار درنه پت ندي. زه غم

څپلي، فقير، فريادي او د پناه په لته کي یم. او پرېدونکي، وپرېدونکي، په خپلي گناه مقر او معترف یم، د مسکين د سوال په شان درته سوال کوم او د ذليل ګنهکار د زاري په خپر درته زاري کوم او د وپري اخستي رانده د دعا په شان درته دعا کوم، هغه چي غاره ئې درته کړه شوي او له سترګو نه ئې تا ته اوښکي بهېږي او ټول بدن ئې تسلیم او پزه ئې درته په خاورو شوي، خدايې! له تا نه د غونښتني په اړه مې زما ربې! بدېخته او محروم مه کړې او په ما زره سواند او مهربانه شي. اې د سوالونو ترتیولو غوره مقامه! او اې ترتیولو غوره ورکوونکي!

د طايف دعا

اللهم اليك اشکو ضعف قوتی وقلة حیلتي و هوانی
 علی الناس يا ارحم الراحمین، انت رب المستضعفین و
 انت ربی، إلی من تَکلُّنی إلی عَدُوَّ بعید یَتَجَهَّمْنی؟ ام
 الى صديق قريب ملکته امری؟ ان لم يكن بك على
 غضب فلا ابالی، غير ان عافیتك اوسع لی، اعوذ بنور
 وجهک الذی اضاءت له السموات و اشرقت له الظلمات
 وصلح عليه امر الدینا و الاخرة، ان ينزل بی غضبك او
 يحل بی سخطک، لك العتبی حتى ترضی، ولا حول ولا
 قوۃ الا بك.

ای الله! تا ته د خپل قوت له ضعف او کمزوری، نه او د خپل توان
 له کموالي او د خلکو په نظر کي له خپل سپکوالی نه شکایت
 کوم، اې تر هر مهربان نه زیات مهربانه! ته د مستضعفینو رب بې
 او ته زما رب بې، چا ته می سپارې؟ لېري دشمن ته چې تندی

راته تربو کوي؟ او که نبدي دوست ته چي تا زما د کار واکمن کري. که ته راباندي غصه نه وي، نو هیخ پروا نلرم، خو ستا عافيت راته ڈېر خور بربني، ستا د مخ په هغه نور سره پناه غواړم چي آسمانونه او حمکي ورباندي روښانه شوي او تيارې ورباندي رنې شوي او د دنيا او آخرت چاري ورباندي اصلاح شوي، له دينه چي ستا غصب راباندي نازل شي او يا ستا غصه مي احاطه کري، تا لره رضامندي ده، خومره چي ستا خوبنه وي، نه (له کوم کار نه د راګرڅدو) توان او نه (د کوم کار د تر سره کولو) قوت تر لاسه کېدی شي مګر ستا په توفيق سره.

سلام

ستا لمونخ، بني او کين طرف ته په سلام اچولو سره پاي ته رسپوري، ته تولو هغو ته چي ستا مخي يا بني لاس او يا کين لاس ته دي، که امام دي، که نور لمونخ کونکي او که ملائکي، وايي:

السلام عليكم ورحمة الله
په تاسودي سلامتيا وي او د الله رحمت.

پدي الفاظو سره ته له يوي خوا دوى ته له الله نه د سلامتيا او پيرزويسي غوبښنه کوي، له بلي خوا هغوي ته ڏاډ او اطمینان ورکوي چي دوى ستا له هر راز ضرر نه خوندي دي او ستا په زره کي هغوي ته دروغتيا او سلامتيا قوي تمنا او تلوسه شته.

لمونخ د بېڭىو سرچينه

لمونخ د انسان په اخلاقی روزنه کي ژور او عميق اثرات لري، د ده فردي او اجتماعي سلوك اصلاح کوي او د ده له اخلاقی شخصيت نه د رذايلىو د رژولو مؤثره وسيله ده. قرآن فرمایي:

اَتُلْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَبِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ
تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا تَصْنَعُونَ *
العنکبوت: ٤٥

له كتاب نه چي خه په تا نازل شوي ولو له او لمونخ قايم کره، يقيناً چي لمونخ له فحشاء او منكر نه مخنيوي کوي او د الله يادونه ڈېره ستره ده، او الله په هغه خه پوهېږي چي تاسوئې کوي.

پدى مبارك آيت كى د لمانئە پە اره لاندى ستر ستر مطالب
مضمردى:

۱. لمونلۇم هر هغە كر كجن عمل نه انسان منع كو ي چى د سالىم
فطرت خاوند ترى كر كە لرىي او بل ئېلە دە نە خۇ بسىي. د دې
وجه كاملاً خىرگە دە، د ھانسان اخلاق او سلوك دە لە قبل ې
او هدف نە رىز گ اخلىي، دا ستاد ۋۇند جەت او ستاد ھلو ھلۇ
مقصد او هدف دى چى ستاد كپرو وپو خىنگوالي تاكىي.

تە پە خېل لمانئە سره لە شىيطان نە چى د شر پە لورى
ھخۇونكى دى مقاطعە كوي، د دە لە وسوسو نە اللە تە پناھ ورپى،
مخ خدائى تە اپوپى او شا شىيطان تە، خود بە لە تۈلۈ ھفو بدو
كارونو نە ڈە كوي چى شىيطان ئې خوشوي او اللە ورباندى
ناراضە كېپى.

۲. كوم لمونئە چى د فحشاء او منكر مخنيوى ونكري ھغە لمونئە
لمونئە ندى.

۳. د لمانئە يوازي سلبي نتائج ندى چى فقط لە كر كجن فكر،
قول او عمل نە مانع شي، بلكى بې شىمپەرە ايجابىي اثرات او نتائج
لرى. دې مطلب تە د نومورى آيت پدى بىرخى كى اشارە شوي:

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ
مفسرينو د دې بىرخى لاندى وضاحتونە كرى.

• له ذکر نه دلته مراد لمونځ هم ستر دی چې یوازی له فحشاء او منکر نه مخنيوی وکړي، بلکې په انسان کې د لورو لورو اخلاقې نسبګنو د پیدا کېدو لامل دي.

• ته په لمانځه کې د الله یادونه کوي او الله جل شأنه ستا یادونه کوي، خود الله یادونه ډپوستره او غوره ده، که ته ئې د حمکي په کوم گوت کې له حان سره یاد کړي نولوی الله جل شأنه دي پورته په آسمانونو کې یادوي، که ته ئې د انسانانو په کو مي تولني کې یاد کړي نو الله جلت عظمته د ی په ملاء اعلی کې، ستا ترتولني نه په غوره تولني کې یادوي، الله جل شأنه وايي:

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ

ما یاد کړئ چې یاد مو کرم.

• د لمانځاو د بل هر عبادت، اساسی او ترتیلو مهم جزء د لله ذکر او یادونه ده، د عباداتو ظاهر ی حرکات د جسد د غړو په شان او د الله یادونه د هغه د روح په خېرد، که کوم خه یو واقعي عبادت، له یوه بې مقصده حرکت او یوه انسا نې عادت، تقلید یا شکلي مراسمو نه بېلوي نو هغه د الله ذکر دی، الله ته مقبول عبادت یوازی هغه دی چې محرک او ه خوونکی ئې د خدای ذکر وي.

یوه ورځ رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه وو ته وویل: آیا تاسو ته داسي عمل و بنیم چې د سرو سپینو زرو تر انفاق نه غوره وي، او تردي نه هم چې له د بنمن سره په جګړي کې مخامنځ شئ،

هغه ستاسو غاري او تاسو د دوى غاري ووهى؟ صحابه وو
وويل: هو يار رسول الله! هغه وفرمايل: د الله جل شأنه ذكر.

أَلَا أَنِّيْكُمْ بِخَيْرٍ أَعْمَالَكُمْ وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكَكُمْ
وَأَرْقَعُهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الْذَّهَبِ
وَالْوَرَقِ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوكُمْ فَتَضْرُبُوا
أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرُبُوا أَعْنَاقَكُمْ قَالُوا بَلَى قَالَ ذِكْرُ اللَّهِ
رَوَاهُ التَّرمذِيَّ * تَعَالَى

• د الله ذكر يوازي په پنځه وخته لمانځه کي مه محدودوئ، د
الله جل شأنه د ذكر لمن خوره او ستره ونيسي، هر وخت په هر
مناسب حالت کي هغه ياد کړئ، ستاسو ژبه بايد تل د الله په ذكر
لمده وي.

د انسان د تولو نېڭنۇ اصلی محرک فقط په الله ايمان دي
او د تولو بديو، فساد او ظلم اصلی عامل ېي په خدای ايمان نه
درلودل دي، خوک چي په خدای او آخرت ايمان ونلري، ولې بايد
خپل شهوات او د نفس غوبښني مهارکړي، ولې بايد د ځان په
ګټه د بل حق غصب نکړي، ولې بايد له هغې گناه او خيانت نه چې
کولی ئې شي ډډه وکړي؟!!

د همدي لپاره ته د ورځي په پنځه وخته لمانځه مكلف شوي
ېي چې تل دي خدای په ياد وي او له هغه سره ستا دوامداره تراو
او ربط، تاله هري گناه نه منع او هري نېڭنې ته وهخوي.

هغه به خوک وي چي دا خبره ونه مني چي په انسان کي د بدې او گناه په لوري يو داسي هڅوونکي ټواک شته چي هغه ته وايې: په خپل حق قناعت پرېږد، په خپل حلال رزق اكتفاء ناپوهی ده، د خپلو غرایزو د اشباع یوازي جاييز او مشروع لاري ترك کره، نفس دي چاغ او سورب کره، ټولو غوبښنو ته ئې ټواب ووايې، په بل خپله لوبيي ومنه، نور دي ستا د خوبني لپاره قربان شي، ټول غوره، خوندور، نفيس، بنکلي، بنايسته، گران او ګتیور شيان باید ستا وي، که خوراک دی، که خبنماک دی، که کور، جامه، بنځه، موټر، منصب، او مقام دي، له هري لاري چي ممکن وي، باید دي ته ئان ورسوي، دا حريص، گناه ته هڅوونکي او د بل په حق تپري ته پاروونکي ټواک، په الله او آخترت د ايمان نه پرته په بل هیڅ څه نشي مهارکېدي.

که ته نه یوازي دا چي په خپل حلال رزق اكتفاء کوي بلکي د خپل لاس په تناکو ګتلېي مال د کوم مظلوم د لاس نيوی او مرستي په لار کي يا د کوم ستر او مقدس هدف د تحقق لپاره قرباني کوي، آيا په الله جل شأنه د ايمان نه پرته د دي لپاره کوم بل لامل موندلې شي. په انسان کي د اخلاقې بنېګنو، غوره انساني صفاتو، بنې خويونو او په بل د ترحم او عاطفي ونه له هغه زړه نه خروبه کېږي چي د الله په ياد خوئېږي، د الله له ذکر نه خالي زړه د رجيم شيطان ځاله شي چي له هغه ځایه د انسان ټول احساسات د شر، فساد او گناه خوا ته هڅول کېږي.

لمونخ د مضطرب زره درمل

الله جل شأنه فرمایی چي د کړاوونو او ستونزو په وخت کې
په لمانځه او صبر سره مرسته وغواړئ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّابِرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ
مَعَ الصَّابِرِينَ *
البقره: ١٥٣

ای مؤمنانو! په صبر او لمانځه سره مرسته وغواړئ، یقیناً
چي خدای له صبر کوونکو سره دي.

غم، هم او اضطراب د انسان د پربشاني او اندېښني درې
خاص حالتونه دي:

- "غم" هغه اند پښنه ده چې د یوه خرګد مصیبت په وجهه دی خهد لاسه ورکړي وي او له همغه عزیز شی نه د محرومیت په خاطر دی په زړه او د ماغه غم ورٻئي خوري وي.
 - "اضطراب" هغه حالت دی چې کوم محتمل مصیبت ته سترګي په لاره یې، د هغه د ناخاپي راتلو خطر دی تهدیدوي او د همدي خطر په وجهه ستا په زړه له وېږي سره توأم پرېشاني مسلط شوې وي.
 - او "هم" هغه اند پښنه او پرېشاني ده چې وجهه ئې واضح او خرګنده نه ده، زړه دی لالهانده او له اطمینان او ډاډ نه محروم او لد پچالت نه د و تلو چاره درنه ورکه، نه پوهه پېږي حواس دی ولې ناقراره او زړه دی ولې بې صبره دی او خنګه خپل زړه او د ماغه آرام او ډاډه کړي.
- لډونځ تا ته خپل رب دریادوي او په همدي سره ستا غم، هم او اضطراب ختموي : د خپل پیدا کوونکي، پالونکي او ساتونکي رب په رایادولو سره دې ته متوجه کېږي چې ستا هرڅه د الله ورکړه ده. د ده په اراده درکړل شوي او د ده په امر درنه اخستل شوي، د ورکړي په وخت کي په تا د منعم رب شکر لازم دی او د اخستنې په وخت کي په تا صبرا او رضايت. ستا په ژبه به حتماً دا الفاظ رائي چې:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَجُعُونَ
مونبَدَ اللَّهِ يوَادِ دَدَهْ پَهْ لورِي ورْتلوُنکي.

لمونخ په تاکي دا شعور احياء کوي چي پدي عالم کي تولي
فيصلې ستا تولواک رب کوي، خه چي هغه غوبنتي وي فقط
همغه به کېږي، د محتمل خطر له وپري نه اضطراب او پړشاني
آخوا ته وغورخوه، په مطمئن او ډاډه زړه د پښو مقابله وکړه،
کوم مصیبت چي الله نه وي درته ليکلۍ، هيڅوک ئې په تا نشب
سلط کولی او د کوم مصیبت فيصله چي الله جل شأنه کړي وي له
ده نه پرته ئې بل خوک نشي درنه رد کولی.

له قرار او ډاډ نه خالي زړونه، مضطرب او پړشانه حواس
او نآرامه او له سکون نه محروم دماغ چي نامعلومه هم او غم
ورباندي وزري خوري کړي، نه ئې وجه معلومه او نه ئې چاره، دا
د انسان لپاه ترتیولو زیات دردونکي عذاب دي، د انسان نشاط
او تحرك ختم کړي، مشاعر او عواطف ئې مړه کړي، د مقصد په
لوري د تلو عزم او اراده تري واخلي، ورو ورو د ده تول حواس
فلج کړي. د دې بیماری اصلی عامل، د خدای هېرول او د انسان
او د ده رب ترمنځ د رابطې شلېدل دي.

حکيم خدای د کافرانو په هکله فرمابي:

لَهُمْ عَذَابٌ مِّنْ رِجُزٍ أَلِيمٍ *
سبا: ۵
دوی لره د درد ناك اضطراب عذاب دي.

وَ مَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكاً وَ نُحْشِرُهُ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى *

طه: ۱۲۴

او چا چي زما له ياده ڏڏه وکړه نو هغه لره به د تنگسي او
پربشاني ژوند وي او د قیامت په ورخ به ئې روند حشر کوو.

که تاسو نن د غربي نړۍ په بیماره تولني کي گوري چي په
شدید روانی اضطراب اخته او له سختو سختو روحي امراضو
سره مخامنځ ده او لدې عذاب نه د ځان ڙغورني لپاره ترقوي نه
قوی مسکنه دواګانو، مخدراه او نشه یې موادو ته پناه وړي،
ترڅو نآرامه اعصاب تخدیرکړي او د خو شېبو لپاره ئې روحي
پربشاني او روانی اضطراب تسکین کړي، خود دې په ځای چي
له دې عذابه ئې وړغوري، برعکس له مزید گن شمېر داسي نوو
اجتماعي آفتونو سره ئې مخامنځ کړي چي له علاج نه ئې عاجز
وي، د دې تولو اصلي وجه، له خدای جل شائنه نه لېري والي او په
الله جل جلاله د ايمان نشتولالي دی.

مگر نه گوري چي په همدي خاطر په غربي تولني کي د
مخدره موادو د استعمال گراف پداسي حال کي ورخ په ورخ
او چت درومي چي غرب په تول توان طاقت او له تولو هغو پراخه
امكاناتو او وسايلو نه په استفادې سره چي په واک کي ئې لري د
هغه د مخنيوي کلكه او دوامداره هڅه کوي.

آيا عجيبيه نده چي په آسيايي ملکونو کي د دغو موادو
اصلی توليدوونکي، د هغه له استعمال نه کرکه لري، خو غربيان

ئې د لاس ته راولو لپاره په زرها وو ميله سفرونه کوي، د سخت پوليسی تعقیب او خارني لاندي، د ابدی حبس، حتی اعدام د جدي خطر منلو سره هغه اروپائي او امريکائي مارکيتوونو ته رسوي او هلته ئې د طلا په بيه خرخوي.

د دې وجه خرگنده ده، په غرب کي په الله جل جلاله د ايمان د جرزو و چېدل او په آسيا کي کم يا زيات له الله جل جلاله سره تعلق .

تریولو عجیبه خبره دا ده چي غربی نظامونه د دې په ئای چي په واشنگتن، نیویارک، پاریس او لندن کي د دې موادو د عدم استعمال لاري ولتهوي برعكس په آسيايی ملکونو کي د هغه د کښت د مخنيوي بي حاصلی هخي کوي.

دوی په دې نو پوهېږي چي ولې انسان نشه يې او مخدره موادو ته پناه وړي؟ او په غربی ټولنۍ کي خه پدې منتج شوي چي د هغې اجتماع په غېړ کي ستر شوي انسان په روانې اضطراب اخته وي او له همدي اضطراب نه د خان ژغورنۍ لپاره مخدره موادو ته مخه کوي؟ د دې ستر اجتماعي آفت علاج یوازي يو درمل لري: له الله جل جلاله نه د پردي شوي انسان، د الله جل جلاله له یاده خالي مضطرب زره، د خدائی جل شأنه په یاد خروبه کول او له همدي لاري د ده روانې اضطراب او روحي پرېشاني ختمول. قرآن فرمایي:

***أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُ الْقُلُوبُ**

پام چې د الله په ذکر سره زړونه مطمئن کېږي.

د ژوند په سختو سختو شېبو کې چې له خدای جل شأنه نه
غافل انسان خپل حواس بايلی، اعصاب ئې له کنټروله وئې او
دماغ ئې کارکول پر پېږدي خو د الله په ذکر معمور زړه مطمئن او
ډاډه وي.

په جګروکي د بري عامل

الله جل شأنه فرمایي چې د حق له دبمنانو سره په جګروکي کې د مخامن کېدو په وخت کې بايد ثبات ولرئ او الله جل جلاله زيات ياد کړئ ترڅو برلاسي او بریالي شئ.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِمَانُوا إِذَا لَقِيْتُمْ فَئَةً فَاثْبِتُوْا وَ اذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ *
الانفال: ٤٥

ای مؤمنانو! چې کله له کومي ډلي سره (په جګروکي کې) مخامن شئ نو تینګ شئ او الله ډپر ياد کړئ چې بریالي شئ.

قرآن عظيم الشان په جګروکي کې د بري دوه ډوله عوامل بياني:

کړي:

الف: جنګي قوت او حربی وسايل.

لکه چې فرمایي:

وَأَعْدُوا لَهُم مَا اسْتَطَعْتُم مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ
الانفال: ٢٠

او دوى ته خومره چې توانېدى شئ قوت او تړلي آسونه برابر کړئ.

ب: د جګري په میدان کي ثبات، له جنګ نه د راولارو شوو ستونزو په وراندي صبر، د وحدت او نظم ساتنه، اطاعت، له تحمل نه کاراخستل، تفقه او پوهه، د عقیدې او هدف لوړوالی، له کبر، لوبيي او Ҳان بسودني نه ډډه او د الله جل شأنه ډېر یادول.

خو وايي: د جګري هر طرف چې وتوانېدو له معنوی لحاظه په خپل حريف برلاسي شي، که خه هم د جنګي قوت او حربی وسائلو له خوا د هغه په پرتله، ډېر کمزوری او ناتوانه وي او د دوى ترمنځ تناسب ۱۰ پر وي، وروستى برى به د هماګه طرف په برخه وي.

يعنى په جګري کي د دېمن د شمېر او وسايلو زياتوالی بايد په تاسو کي وېره راولاره نکري او د خپل بري په هکله مو شکمن نکري. که تاسو له معنوی اړخه په دېمن خپل لوړوالی وساتو، که خه هم د هغه شمېر ستاسو په پرتله لس ئله زيات وي، آخری فتحه به ستاسو وي.

د الله جل جلاله ذکر او لمونځ په تا او ستا د سنگر په ملګرو کي د بري معنوی لاملونه برابروي، صبر او ثبات مو په برخه کېږي، د دېمن له قوت نه وېره او د مرګ خوف مو له زړه نه لېږي کېږي، د الله جل جلاله غېبېي مرستو ته مو اميدواري زياتېږي، او بالآخره هغه ذات چې د عالم د چارو واګي ئې په اختيار کي دي او د ماتې او بري فيصله کوي، هغه به خپل نصرت او تائید ستا په برخه کوي او پر دېمن به بري درکوي.

د اسلامي حکومت لومړۍ دنده

په اسلامي نظام کي د واکدارانو لومړنۍ او تر ټولو ستره
وظيفه د لمونځ قائمول دي.

قرآن پدي هکله فرمائي:

الَّذِينَ إِنْ مَكَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَإِاتَّوْا
الزَّكُوَةَ وَأَمْرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلَلَّهِ عَقِبَةُ
الْأُمُورِ *
الحج: ٢١

هغه چې په Ҳمکي کي تمکین ورکرو، لمونځ قایموي، زکات
ورکوي، په معروف گمارل او له منکر نه مخنيوی کوي او د چارو
پای الله لره دي.

لدي آيت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چي د یوې غوره اسلامي ټولني په جوړولو کي ترتیلو زیات اغېزمن کار، د لمانځه قایمول دي. که اسلامي حکومت پدې وتوانېدو چي جوماتونه له معنوی لحاظه آباد کړي، د جومات امامت صالح، متقي او په دین پوه داعي ته وسپاري، خلک له جومات سره عادت کري او جومات چي د خلکو په فكري، معنوی، اجتماعي او سیاسي روزني کي کوم اغېزمن کارکولی شي هغه ترسره شي، کولی شي د ټولني ټولي ناخوالي سمي او ټول مشکلات حل کړي.

چي د یوه محل خلک، هره ورڅه پنځه ئله راغونه ډېري، په هري اونۍ کي د یوې منطقې خلک، یو ئل اجتماع کوي، په کال کي دوه ئله د یوې لوبي ساحې او سېدونکي په یوې ستري غونډي کي د اختر په شان دوو خاصو ورڅو کي غونډه کوي او پدې اجتماعاتو کي ټول په منظمو ليکو کي د یوه بل خنګ ته، یوې قبلې ته مخه کوي، د واحد رب په وړاندې ودرېږي، په یوه امام پسي اقتدا کوي، د هغه په قومنده، لاسونه الله جل جلاله ته د تسلیمي په نامه پورته کوي، لاس تړلي ودرېږي، رکوع او سجده کوي، په خپلو حرکاتو کي له امام نه مخکي وروسته کېدل گناه ګنې، په خپلو منځونو کي معمولي فاصله، او ډېره کمه اندازه له یوه بل نه وروسته مخکي ودرېدل غلطې شمېري او له هغه نه ډډه کوي، دا ظاهري منظم حرکات له ژور فكري او معنوی احساس او یووالې سره توأم تر سره کېږي، د جمعې په هره

اجتماع او د اختر په غونډو کي امام مکلف دی جامع او لارښوونکې وینا وکړي او مقتدي مکلف دی په ډېر غور او دقت سره هغه واوري، د دولت رئیس مکلف دی چې په مرکز کي په خپله د دغو اجتماعاتو ریاست وکړي او شخصاً د لمانځه امامت وکړي او په لېږي څایونو کي د ده کفیل دا کار ترسره کړي. پدې سره چې د خلکو ترمنځ د یووالې، د مشرانو او کشرانو ترمنځ د بعد او فاصلې ختمولو، د یوه بل له حالت نه د خبرېدو، د محل، منطقې، ساحې او هبواو او نړۍ په وضعیت د پوهېدو، او سترو سترو اجتماعي کارونو ته د ولس د چمتو کولوکوم کار کېدی شي له بلې هیڅ لاري ممکن ندي.

تاسو چې د نړۍ د ډېرو منظمو، ټواکمنو، سیاسي او انقلابي احزابو، تنظيمي او تربیتي پروګرامونه او د حزبي جلسو څرنګوالي لدغه خه سره چې اسلام وضع کړي، مقایسه کړئ نو هلتنه د لمانځه او جماعت په اهمیت پوهېدی شي.

دا د جماعت لمونځونه په حقیقت کي د حزب الله ورځنۍ، او نیزی او کلنۍ حزبي جلسې دی.

د ناصالح خلف نښه

قرآن عظيم الشان د ناصالح خلف او د هغه نا اهله تولګي، چي ندي تواني پردازی د خپل پتمن او سرلوري سلف د عظمتونو او جلال ساتنه وکړي، یوه لویه او اساسی نښه د لمانځه ضایع کول گنې او فرمایي:

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَ اتَّبَعُوا
الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيَّاً *
مریم: ۵۹

بيا له دوي نه وروسته هغه خلف (وروستني) ورپسي شول چي لمونځ ئې ضایع کړ او د نفس د غوبښنو متابعت ئې وکړ نو خود به له ورکاوي سره مخامنځ کېږي.

يعنى چا چي لمونځ ضایع کړ او د نفس بنده شو، د یوه

باعزته او باعظمته قوم د شرف او د سرلورې د لرغونې میراث
ساتنه نشي کولی، ډېر ژر به په میراث ترلاسه کړی عزت بايلي او
له سپکاوې او ورکاوې سره به مخامنځ کېږي.

لمنجع دیچه خویونو مانع

عظمیم الشان قرآن د لمانحه د دی خصوصیت په هکله داسی
خرگندونه کوي:

إِنَّ الْاَنْسَنَ خَلَقَ هَلُوْعًا * إِذَا مَسَهُ الشَّرُّ جَزُوعًا * وَ إِذَا
مَسَهُ الْخَيْرُ مَنْوِعًا * إِلَّا الْمُصْلِينَ * الَّذِينَ هُمْ عَلَى
صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ * وَ الَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ *
لِلسَّائِلِ وَ الْمَحْرُومِ * وَ الَّذِينَ يُصدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ * وَ
الَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفَقُونَ * إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ
مَأْمُونٍ * وَ الَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَفَظُونَ * إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ * فَمَنْ ابْتَغَى
وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ * وَ الَّذِينَ هُمْ لَا مُنْتَهِمْ وَ
عَهْدُهُمْ رَعُونَ * وَ الَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ * وَ الَّذِينَ

هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يَحْفَظُونَ * أُولَئِكَ فِي جَنَّتٍ مُّكَرَّمُونَ *

المعارج: ۱۹ - ۳۵

يقیناً چي انسان دېر کم ظرفه او بې صبره پيدا شوي، چي شرور ورسپېري، زگېروي کوونکي شي او چي خير ئې په برخه شي (د خير د کار) سخت مخنيوي کوونکي شي، مگر لمونځ کوونکي، هغه چي په خپل لمانځه پایښت کوي او هغه چي په شتمنيو کي ئې د سوال کوونکو او بې وزلو لپاره خرګنده برخه وي، او هغه چي د بدلي ورڅه ربستونې ګني او هغه چي د خپل رب له عذابه وپرېري، حکه چي د دوى د رب له عذابه خوندي پاتې کېدا نشته، او هغه چي د خپلو شرم څایونو سانته کوي، مگر په خپلو مېرمنو يا وينځو چي پدې صورت کي دوى پره او ملامت ندي او چا چي لدې نه سربېره خه وغوبنتل تېرى کوونکي دي، او هغه چي د خپلو اماتونو او ژمنو پاملننه کوي، او هغه چي په خپلو شهادت ورکولو په نېغه ودرېري، او هغه چي د خپل لمانځه سانته کوي، د دوى به په جنت کي درناوی کېږي.

پدې مبارکو آيتونو کي لاندي ټکي د خاصي پاملنني ور

دي:

د ستونزو او کړاوونو په وخت کي بې صبري، سرتکول، بدہ ورڅه جوړول او شکوه او شکایت کول او د شتمن کېدو په صورت کي بخل کول، د خير په لار کي د خپل مال له مصروفولو ډډه او له خپلې شتمني نه د بنېګني د هر کار د مخيوي په لار کي کار اخستل، د انسان هغه دوه ناوره او بد خویونه دي چي د ده اکثره

اجتماعي مشکلات له همدي نه راولارېبېي، لدې نه يوازي "مصلين" يعني لمونخ کوونكى خوندى پاتې كېبېي.

په دغۇ آيتۇ نو کي چى كومو سترو سترو اخلاقىي بىپگەنۈو تە اشارە شوي په سر او پاي کي ئې د لمانحە ذكر راغلى او تول لمونخ کوونكۇ تە منسوب شوي چى معنا ئې دا دە: لمونخ د تولو بىپگەنۈو د پىل نقطە دە، لمونخ د تولو دغۇ بىپگەنۈو بىنسىتى دى، لمونخ په دغۇ تولو بىپگەنۈو احاطە كېپ، ھم ئې د پىل عامل دى او ھم د دوام.

ھمدا مطلب د المؤمنون د سورى په لومنىيوا آيتۇنۇ كى داسىي راھى:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ حَشْعُونَ وَ الَّذِينَ هُمْ عَنِ الْلَّغُو مُعْرِضُونَ وَ الَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَوَةِ فَعَلُونَ وَ الَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَفَظُونَ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكُتَ أَيْمَنُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلْوُمِينَ فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ وَ الَّذِينَ هُمْ لَا مَنْتَهِمْ وَ عَهْدُهُمْ رَعُونَ وَ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يَحَافِظُونَ أُولَئِكَ هُمُ الْوَرِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفَرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَلْدُونَ

المؤمنون: ١١-١

ھغە مؤمنان بريالي شول چى په خېل لمانحە كى خشوع کوونكى وي او ھغە چى له لغوي نه چە كوونكى وي او ھغە چى د زکات ترسە کوونكى وي او ھغە چى د خېل شرم ئايىنونو ساتونكى وي،

مگر په خپلو مېرمنو او وينځو چي پدي صورت کي پره او ملامت ندي، خو خوك چي لدې نه سربېره خه وغواړي تېږي کوونکي دي، او هغه چي د خپلو امانتونو او ژمنو پالونکي دي او هغه چي د خپلو لمونځونو ساتونکي وي، دوی هغه وارثان دي چي جنت الفردوس به ترلاسه کوي، په هغه کي به تل پاتې وي.

پدي آيتونو کي هم ګوري چي د فلاح او بري د عواملو په ډله کي لوړۍ عامل له خشوع سره لمونځ او وروستي عامل د لمونځونو ساتنه نبودل شوي.

د مسجد سمسورونکي

د تولني معنوی او مادي رغونه او سمسورتیا د مسجد د معنوی سمسورتیا له لاري ممکن ده، له بلي لاري د یوې صالح تولني جوروں امكان نه لري، خو هغه خوک دی چې مسجد آبادولي شي؟ قرآن پدي هکله داسي وضاحت کوي:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكُوَةَ وَلَمْ يَخْشِ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَى أُولَئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ*

البرائة: ۱۸

د الله جوماتونه یوازي هغه خوک آبادولي شي چې په الله او د آخرت په ورخ ئې ايمان وي او لمونج قايم کري، او زکات ورکري او له الله نه پرته له بل هيچا ونه وپرپري، بسايي همدا کسان لارموندونکي وي.

يعنى مساجد هله رغبدي شي چي چاري ئې داسي چاته سپارل شوي وي چي واقعاً په خدائ او آختر ايمان لري، د لمانئه د اقامه کولو استعداد لري او د الله جل جلاله په لار كي د خپلو شتمنيو قربانولو ته چمتو وي او له الله جل جلاله نه پرته نه په خپل مرگ ژوند، نه په خپل رزق، روزي او نه عزت او سپکاوي له بل چا وپره لري.

د جوماتونو ورانبدل او د ټولني په رغوني کي د هغوی د اساسی تاثير ختمېدل هلته پيل شي چي د جومات چاري هغه چا ته وسپارل شي چي له جومات نه د حق د غلبې، د الله د عبادت، او د شر او فساد د ھواکونو پرخلاف د مبارزي د سنگر او محراب په ئای له هغه نه ئانته د يوې گولي ډودۍ ترلاسه کولو دوکان جور ڪري. هم ئې اذان د خو پيسو لپاره، او هم ئې په محراب کي ودرېدل، محراب د هغه چا په واک کي وي چي له الله جل جلاله نه پرته له بل نه وپرپوري او د همدي لپاره د حق خبره نشي کولي، نه د ظالم د مخالفت جرأت کولي شي او نه له مظلوم نه د دفاع همت.

د جومات دنيا پرست او جبون متولي د جوماتونو د ورانولو ترېولو ستر مسبب وي.

ترهغه وخته د دنيا قيادت او زعامت د اسلام او مسلمانانو په لاس کي وو او په ټوله نړۍ ئې په فكري، اخلاقي، سياسي او حتى نظامي لحاظه حکومت کولو چي د جومات منبر او محراب ئې په هغو حرب کوونکو مجاهدو امامانو بنايسته وو چي له الله

جل جلاله نه پرته نه له بل چا و پرېدل او نه ئې بل ته طمعه وه، او د اسلامي امت د برم د پای ته رسپدو او د عالم له قیادت نه د اسلام او مسلمانانو د خلع کېدو لړی هلتہ پیل شوې چې "محراب" ئې په "دوكان" بدلو شوی او مجاهد امام ئې په طماع، مداح او جبون خطیب او د اقتدار د خاوندانو په یوه مزدور، چې هم ئې طمعه له ماسوی الله نه وه او هم وبره. د همدي لپاره باید د امام د انتخاب په هکله بنه غور وشي، د مسلمانانو ولی الامر باید داسي خوک د دې مهمي دندي لپاره وتاکي چې د هغه له ايمان، تقوی او علم نه مطمئن وي او پدې ئې باور وي چې هغه له امامت نه د خلکو په لارښوونی او دیني روزني کي کار اخلي او هېڅکله لدې مقدسې وظيفې نه ځانته د معیشت د تأمین حرفه نه جوروي. د دوى د معیشت د تأمین لپاره باید نوري عزتمني او پتمني لاري ولټول شي، د آذان او امامت په نامه له خلکو نه خه ترلاسه کول، په هیڅ مذهب کي جواز نلري، رسول الله صلی الله علیه وسلم عثمان بن ابی العاص ته وفرمايل: داسي مؤذن ونيسه چې په خپل اذان له چا بدله نه غوارېي:

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ قَالَ إِنَّ مَنْ آخَرَ مَا عَاهَدَ إِلَيْيَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ اتَّخَذَ مُؤْذِنًا لَّا يَأْخُذُ
عَلَى أَذَانِهِ أَجْرًا يَحْتَسِبَ فِي أَذَانِهِ * رواه الخمسة
د اسلام دېمنانو د دین د سپکولو لپاره د امام او عالم د سپکولو لار غوره کړه، هغه ئې د بل درې ته په ودرېدو او د یوې

مرئ ڇوڌي ترلاسه کولو لپاره سوال ته مجبور کر او پدي ترتيب ئې د جومات امام د خلکو په سترگو کي سپك او بې عزته کر او د ولس له قيادت او مشري نه ئې خلع کراو د ده او نورو زعامت ئې خانانو، ملڪانو، اربابانو او بدایانو ته وسپارو او هخه ئې وکره چي منبر او محراب د ظالمو او مفسدو واکدارانو د بقا لپاره د دعا په ٿاي بدل شي.

د امام په امامت د مقتديانو رضایت ضروري دي، رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه امام د لعنت وړ گني چي خلک د ده په امامت راضي نه وي او دی په خپل امامت ٽينگار کوي. په دې هکله داسي فرمائي:

عَنْ أَبْنَ عَبَّاسٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
ثَلَاثَةٌ لَا تَرْتَفَعُ صَلَاتُهُمْ فَوْقَ رَءُوسِهِمْ شَبِّرًا رَجُلًا قَوْمًا
وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ وَ ... " رواه ابن ماجه

درې کسان داسي دي چي لمونخ ئې له سرنه د يو په لوپشتی په اندازه پورته نه درومي (نه قبلپوري) يو ئې هغه کس دی چي د خلکو امامت کوي پداسي حال کي چي خلک لده نه کرکه لري.

د مسجد آداب

د ځمکي په سر تريتولو غوره او مقدس ئای مسجد دي، په مسلمان د هغه خاص احترام لازم دي، مسجد ته د نتوتلوا او وتلوا په وخت کي باید د هغه آداب مراعات شي، د لاندنیو آدابو توصيه شوي:

دا غوره ده چې جومات ته په او دا سه داخل شئ، خو د
جنابت په حالت کي باید له نتوتلوا نه ډډه وشي.

رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمایی:

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَرْحَةً هَذَا الْمَسْجِدِ فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ إِنَّ الْمَسْجِدَ لَا يَحِلُّ لِجُنْبٍ وَلَا لِحَائِضٍ
رواه ابن ماجه *

جنب او حائضي شئي ته روا نده چي جومات ته ننوئي.

په هغه صورت کي چي د بوی ناك خوراک په وجه يا د خiero،
خولو په وجه له تا نه داسي تعفن پورته کېږي چي بل ټوروی، نو
جومات ته له تلو ډډه وکړه.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ الْمُنْتَنَةِ فَلَا يَقْرَبَنَ مَسْجِدَنَا ...
منفق عليه

چا چي لدي بوی ناكو بوټو(پیاز او هوږي) نه خه و خورپ نو زموږ
جومات ته دي نه رائي.

• د جومات په دروازې له داخلېدو سره سم د ادعا وکړه:
اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ ...
رواه مسلم
باري خدايې! مالره د خپل رحمت دروازې پرانیزه.

• په هغه صورت کي په خلکو سلام واچوه چي آذان،
اقامت يا خطبه نه ويل کېده او خلک په جمع نه وو ولاړ.
• جومات ته له داخلېدو سره سم د مسجد د تحيې دوه
ركعته لمونځ ادا کړه.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسْ حَتَّىٰ يُصَلِّي

متفق عليه

رکعتین*

له تاسو نه چي کوم کس جومات ته داخل شي نو تر هغه پوري دي
نه کښېني چي دوه رکعته لمونخ ئې نه وي کړي.

* په خالي ئاي کي ودرپه، ئانته په جومات کي ثابت ئاي مه
لکه، د خلکو په او برو تېرېدل او مخکي صفت ته ئان رسول منع
دي.

نهی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ... وَأَنْ يُوَطِّنَ
الرَّجُلُ الْمَكَانَ فِي الْمَسْجِدِ كَمَا يُوَطِّنُ الْبَعِيرُ *

رواه ابو داود والنسائي

رسول الله صلی الله علیه وسلم لدې نه منع کړي چي خوک په
جومات کي ئانته خاص ئاي و تاکي، داسي لکه او بن چي ئانته
خاص ئاي غوره کوي.

* په جومات کي دراک پري ورکړي خبری، سوال کول، ورک شى
لټيول، شور او زوب کول منع دي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا
رَأَيْتُمْ مَنْ يَبْيَعُ أَوْ يَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِدِ فَقُولُوا لَهُ أَرْبَحَ اللَّهُ
تَجَارَتَكَ وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَنْشُدُ فِيهِ ضَالَّةً فَقُولُوا لَهُ رَدَ اللَّهُ
عَلَيْكَ *

رواه الترمذی والدارمی
که خوک مو ولیدو چي په جومات کي خه پلوري او یا ئې اخلي نو

ورته ووابیئ: په تجارت کې دی گټه ومشه، او که مو ولیدو چې په هغه کې ورک شوی شی لتوي نو ورته ووابیئ: اللہ دې درته پیدا نکړي.

• له جومات نه او جومات ته د تلو له لاري نه ناولي او مضر شيان رلي کول، د جومات معطره کول، پاکول او رو بناهه کول د ثواب کارونه دی.

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمایي:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُرْضَتْ عَلَيَّ أَجُورُ أَمْتِي حَتَّى الْقَدَاءُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ ...
رواه الترمذی وابوداود
ما ته زما د امت د اعمالو بدلي راوبنودلى شوي، حتى د هغه چا اجر هم چې له جومات نه پربوتي او ناپاک شيان باسي.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَمْرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَاءِ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّورِ وَأَنْ تُنَظَّفَ وَتُطَبَّبَ *
رواه ابوداود والترمذی
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم په کليو کي د جوماتونو د جورولو، پاکولو او معطر کولو امر کړي دي.

• جومات د مؤمن لپاره داسي وي لکه او به د ما هي لپاره، او د منافق لپاره داسي لکه قفس د مرغه لپاره.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایی:

المؤمن في المسجد كالسمك في الماء والمنافق في المسجد كالطير في القفس.

• دامام وینا او خطبی ته باید په ډېر دقت سره توجه وشی.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایی:

عَنْ أَبْنَ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَكَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ فَهُوَ كَمَثَلِ الْحَمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا وَالَّذِي يَقُولُ لَهُ أَنْصِتْ لِيْسَ لَهُ جُمُعَةُ * *

رواه احمد

خوک چي د جمعې په ورڅ، هغه وخت چي امام خطبه وايي،
خبری کوي د هغه بوده په خبر دی چي کتابونه پري بارو وي.

• له جومات نه د وتلو په وخت کي دا دعا وکړه:

اللهم اني أسئلك من فضلك العظيم
باري خدايه! ستاد ستر فضل سوال درته کوم.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایی:

عَنْ أَبِي أَسِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَيَقُولَ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَإِذَا خَرَجَ فَلَيَقُولَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ *

رواه مسلم

څوک چي جومات ته داخلېږي نو وايي دي: خدايه د خپل رحمت دروازې راته پرانیزه، او چي له جومات نه وحئي نو وايي دي: خدايه ستا کرم او فضل غواړم.

• له جومات سره ستا د زړه رابطه باید تل تینګه وي او له هر لمانځنه وروسته باید ستا په زړه کي دا تمنا وي چي ژرد بل لمانځه وخت را اور سېږي چي ته جومات ته حان ورسوې.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَبْعَةً يُظْلَمُهُ اللَّهُ فِي ظَلَمَةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ... وَرَجُلٌ كَانَ قَلْبُهُ مُعْلَقاً بِالْمَسْجِدِ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ حَتَّى يَعُودَ إِلَيْهِ ...

متفق عليه

اوه کسان داسي دي چي په هغه ورخ به ئې الله په خپل سیوري کي ساتي چي د ده له سیوري پرته به بل سیوري نه وي ... لدی کسانو نه یو هغه دی چي زړه ئې په جومات پوري تړلې وي، له وتلو نه بیا تر هغه چي جومات ته بېرته راوګرځي ...

• د غایب او له جماعت نه د محروم شوي ورور پونښته وکړه، که بیمار وو عیادت ته ئې ورشه، له جمعې نه یا مجبور او مریض وروسته کېږي یا منافق.

- اساساً باید لمونخچه جماعت سره ادا شی، انفرادی لمونخ د
- مجبویریت په حالت کي په استثنای ی هول جایز شوی، که کله له
لومړۍ جمعې نه محروم شوې د انفرادی لمانځه په ئای په بلې
جمعې کي لمونخ ادا کړه.

د لمانځه او جماعت تارک

قرآن د کافرانو په خلاف د جګري توقف د دوى د وژلو،
نيولو، محاصره کولو او دوى ته په هر قدم کي د کمين نیولو
خاتمه په هغه صورت کي جايز ګني چي:

- له کفر او له اسلام سر ھله د بسمني، نه خپله بیزاری او توبه
اعلان کړي.
 - لمونځ وکړي.
 - زکات ورکړي
- لکه چي فرمایي:

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكُوَةَ فَخَلُوا سَبِيلُهُمْ
الْتَّوْبَةُ: ٥ * إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

که ئې توبه وکړه، لمونځ ئې قايم کړ او زکات ئې ورکړ، نو لاره ئې

خوشی کړئ، بیشکه چې خدای بخښونکی مهربان دی،

لدي آيت نه په خرگنده توګه معلومېږي چې د لمانځه له تارکينو او د زکات له مانعینو سره جګړه کېږي شي، ابوبکر صديق رضي الله عنه په همدي آيت باندي استناد وکړ او د هغۇ خلکو په خلاف ئې د جګړي فیصله وکړه چې د اسلام د عوا ئې درلوده خود زکات له ورکړي ئې امتناع کوله. رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمایي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَتْ أَنْ آمْرَ بِحَطْبٍ فَيُحَطِّبَ ثُمَّ
آمْرَ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا ثُمَّ آمْرَ رَجُلًا فَيَؤَمِّ النَّاسَ ثُمَّ أَخَالِفَ
إِلَى رِجَالٍ فَأَحْرِقَ عَلَيْهِمْ بِيُوتَهُمْ *
متافق عليه

زما دي په هغه ذات قسم وي چې زما ژوند د ده په واک کي دي چې د برخله مې اراده کړي چې د لرګيو راغونډولو امر وکړم، نو چې راغونډه کړي شي، بیا د لمانځه ادا کولو هدایت ورکړم، نو آذان وشي، او بیا چا ته ووايم چې د خلکو امامت وکړي، خلک په مسجد کې پرېږدم او ولار شم او د هغۇ کسانو کورونه وسوخوم چې جومات ته ندي حاضر شوي.

قنوت

قنوت هغه دعا ده چي له ډپري زاري سره توأم وي، د دي
 دعا حئيني خاص الفاظ روایت شوي چي د وتر واجب د آخري
 رکعت له رکوع نه د مخه او د مصیبتونو په وخت کي د سهار
 لمانځه د آخري رکعت په قومه کي لوستل کېږي، چي حئيني ئې دا
 دي:

اللهم انا نستعينك و نستغفرك و نؤمن بك و نتوكل
 عليك و نشنى عليك الخير و نشكرك و لأنكفرك و نخلع
 و نترك من يفجرك. اللهم اياك نعبد و لك نصلى و
 نسجد و اليك نسعى و نحفذ و نرجوا رحمتك و نخشى
 عذابك ان عذابك بالكافر ملحق^{*}
 الهي! له تا نه مرسته غواړو، له تا نه بخښه غواړو، په تا ايمان

راوپو، په تا توکل کوو، په تا غوره شنا وايو، ستا شکر په ئاي
کوو او ناشکري دي نه کوو، بدکاران پرپودو او تري لپري کېرو.
اپ باري خدايە! يوازي ستا عبادت کوو، ستا لمانخنه کوو، تا ته
سجده کوو، ستا په لوري هخه کوو، ستا عبادت کي هاند کوو،
ستا د رحمت هيله کوو، او له عذاب نه دي وېرپېرو، ستا عذاب
حتماً په کافرانو پرپوتونکي دي.

**قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلَيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَلَمَنِي رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلِمَاتَ أَقْوَلُهُنَّ فِي الْوُتْرِ اللَّهُمَّ
اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ
تَوَلَّيْتَ وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ وَقَنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ فَإِنَّكَ
تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ وَإِنَّهُ لَا يَذْلِ مَنْ وَالْيَتَ تَبَارَكْتَ
رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ ***

رواہ الترمذی

اپ مولا! مونږ هدایت کړي د هغو په شان چې تا هدایت کړي،
عافیت مو په برخه کړي د هغوه په شان چې تا ورته عافیت ورکړي،
او زمونږ پالنه وکړي د هغو په شان چې تا ئې پالنه کړي، په هغه
څه کې چې مونږ ته دي راکړي برکت واچوې، د خپلو پرېکړو له
شر نه مو وساتې، فيصلې خو ته کوي، ستا په خلاف فيصله نشي،
کېدی، ته چې له چا سره دوستي وکړي، هیڅکله به ذليل نشي،
او عزتمن به نشي هغه چې ته ئې دبمن وګنې، بابرکته یې اې
زمونږ ربه او لور یې، له تا نه بخښه غواړو او ستا په لوري
درګرڅو او توبه کوو.

اللهم اغفر لنا و للمؤمنين و المؤمنات، و المسلمين و المسلمات اللهم اصلاحهم و اصلاح ذات بينهم والفضل بين قلوبهم و انصرهم على عدوكم و عدوهم الله الحق، لا اله غيرك.

ای مولا ربہ! موں ته بخښنه و کړي او با ايمانه ناريئه او بسحؤ او مسلمانه ناريئه او بسحؤ ته، خدايہ! دوی اصلاح کړي، او د دوی ترمنځ اړیکې اصلاح کړي، او زړونه ئې سره نژدې کړي، ستا په دېمن او د دوی په خپل دېمن ورته بری ورکړي، اې حقيقې معبوده! له تا نه پرته بل معبود نشته.

اللهم عذب الكفرا و الق فى قلوبهم الرعب و خالق بين كلمتهم و انزل عليهم رجزك و عذابك و انزل بهم بأسك الذى لا ترده عن القوم المجرمين.

مولانا! کافران تعذيب کړه، په زړونو کي ئې و پره واچوه، په نظراتو او خبرو کي ئې اختلاف راولار کړه، په دوی خپل اضطراب او عذاب را نازل کړه، خپل هغه مصیبت په دوی نازل کړه چې له مجرمانو نه ئې نه ردوي.

اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكْلِني إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ
وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلُّهُ لَإِلَهٌ إِلَّا أَنْتَ
الهي! ستا د رحمت هيله کوو، خپلو څانونو ته مو د سترګو رب په اندازه ونه سپاري، تولي چاري مو راته روغي کړي، له تانه پرته بل معبود نشته.

يا حى يا قيوم يا ذالجلال و الاكرام يا ارحم الراحمين،
برحمتك نستغيث فاغثنا.

اي تل ژونديه! اي قايموونيكه! اي د جلال او اكرام خاونده! اي
ترهه مهربان نه زييات مهربانه! ستا په رحمت درته استغاثه کوو،
زمونبلاس نيوی وکړه.

اللهم فارج الهم و كاشف الغم رحمان الدنيا و الآخرة و
رحيمهما، ارحمنا رحمة من عندك تغنينا بها عن رحمة
من سواك.

الهي! د انډېښنو وړونکي، د ګمونو پای ته رسونکي، د دنيا او
آخرت رحمان او رحيمه خدايه! له خپلي خوا په مونږ داسي
پيرزوينه وکړي چي له تا نه پرته د بل چا له پيرزويني نه مو بې
نيازه کړي.

اللهم اقسم لنا من خسيتك ما تحول به بيتنا و بين
معصيتك، و من طاعتك ماتبلغنا به جنتك، و من
اليقين ما تهون به علينا مصائب الدنيا، اللهم لا تجعل
مصيبتنا في ديننا، اللهم لا تجعل الدنيا اكبر همنا ولا
مبلغ علمنا ولا غاية رغبتنا ولا تسلط علينا بذنبنا من
لا يخافك ولا يرحمنا.

الهي! له خپل خشيت او ترهي نه مونږ ته هغه خه را په برخه کړي
چي زمونږ او له تا نه د معصيت ترمنځ خنډ شي او له خپل طاعت

څخه هغه څه چې ستا جنت ته مو ورسوی او له یقین او باور نه هغه څه چې د دنیا مصیبتوونه راباندي آسانه کړي. الهی! په دیانت کی مو کومه ستونزه او مصیبت را پیدا نه کړي، الهی! دنیا راته ترقولو ستره اندېښه او زمونږ د علم وروستی حد او د خپل رغبت غایه او پای ونه ګرځوی. او زمونږ د ګناهونو په وجه هغه څوک را باندي مسلط مکړي چې له تا نه وېره نلري او پرمونږ رحم نکوي.

اللهم اعنا و لا تعن علينا، اللهم انصرنا و لا
تنصر علينا، اللهم اهدنا و يسر الهدى لنا، اللهم انصرنا
على من بغى علينا.

الهی! زمونږ مرسته وکړي او بل ته په مونږ مرسته ورنکړي،
الهی! مونږ ته بری را کړي او بل په مونږ برلاسی مه کړي، الهی!
مونږ ته لارښوونه وکړي او په سمي لاره تگ راته آسانه کړي.
الهی! په هغه چا مونږ ته بری را کړي چې په مونږئی تېری کړي.

اللهم اغتنا بحلالك عن حرامك، و بفضلك عن من
سواك.

الهی! په خپل حلال رزق دي مونږ له حرامونه بې نيازه کړي او په
خپل فضل دي مونږ له تا نه پرته له بل چا نه مستغني کړي.

سبحانک اللهم و بحمدک نشهد ان لا الله الا انت
نستغفرك و نتوب اليك.

الهي! پاکي تالره ده او ستايينه دي، شهادت ورکوو چي له تانه پرته بل معبود نشته، بخښنه درنه غواړو او ستا لوري ته درګرڅو او توبه کوو.

که کولی شي د وتر لمونخ دي حتماً د شپې وروستۍ برخې
ته پرېرده او هغه وخت د تهجد د خو رکعته لمونخ په پای کې د
وتر لمونخ ادا کړه.

له الله جل جلاله سره د راز او نياز او د دعا د ژر قبلېدو د پر
بنه وخت همدا د شپې درېيمه برخه ده، هلته چي نور په خوارډه
خوب بېده وي، هري خوا ته چوپتیا وي، له دنيوي فکرونو او
مصلوفيتونو نه فارغ او حواس دی جمع وي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
رَحْمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ فَصَلَّتْ
فَإِنَّ أَبَتْ رَشَّ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ، رَحْمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ
اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَأَيْقَظَتْ زَوْجَهَا فَصَلَّى فَإِنْ أَبَى رَشَّتْ فِي
وَجْهِهِ الْمَاءَ *
رواه ابن ماجه

الله دي پر هغه سړي رحم وکړي چي د شپې پاخي، لمونخ وکړي او
خپله بنځه هم ویښه کړي ترڅو لمونخ وکړي، که چېږي پورته
نشوه نو خو خاځکي او بهه ئې پرمخ وشيندي. الله دي پر هغه بنځي
رحم وکړي چي د شپې پاخي، لمونخ وکړي او خپل خاوند د
لمانځه لپاره ویښ کړي که چېږي پورته نشو نو خو خاځکي او بهه

ئې پرمخ وشىندى.

د دى مختصرى رسالىپە پاى كى باید ووايم: كە لە ما نە
خوک پوبىتنە و كېرى چى پە خپل ژوند كى لە كوم خە نە ترھر خە
زيات خوند او لذت اخلى؟ نو پە خدائى قسم چى زما د زړه ټواب
بەدا وي:

د شېپى پە زړه كى هغە لەمۇنچ چى پە هغە كى مى ھېرى ھېرى
اوېنىكى لە سترگو وبھېرى، هومره چى تول مخ، دېرە او د سجدى
خاي مى پە اوېنىكولوند شي.

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين

Get More e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library